

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

KARABÜK İHRACAT RAPORU

KARABÜK
2015

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

PROJE DANIŞMANI

Yrd. Doç. Dr. İsmail ŞAHİN

ARAŞTIRMACILAR

Prof. Dr. Levent AYTEMİZ

Yrd. Doç. Dr. İsmail ŞAHİN

Yrd. Doç. Dr. Metin Kılıç

Yrd. Doç. Hicran ÖZGÜNER KILIÇ

Arş. Gör. Sefa ERKUŞ

KÜNYE

Proje Yürütücüsü:

Karabük Ticaret ve Sanayi Odası Adına
Karabük Üniversitesi
Sürekli Eğitim, Uygulama ve Araştırma Merkezi

Proje Sahibi:

Karabük Ticaret ve Sanayi Odası

Projenin Adı:

Karabük İhracat Koçluğu Projesi

Projenin Türü:

KOSGEB Tematik Proje Destek Programı

Projenin Finansman Kaynağı:

KOSGEB/KTSO*

Projenin Süresi:

1 Eylül-31 Aralık 2015

Rapor Basım Tarihi:

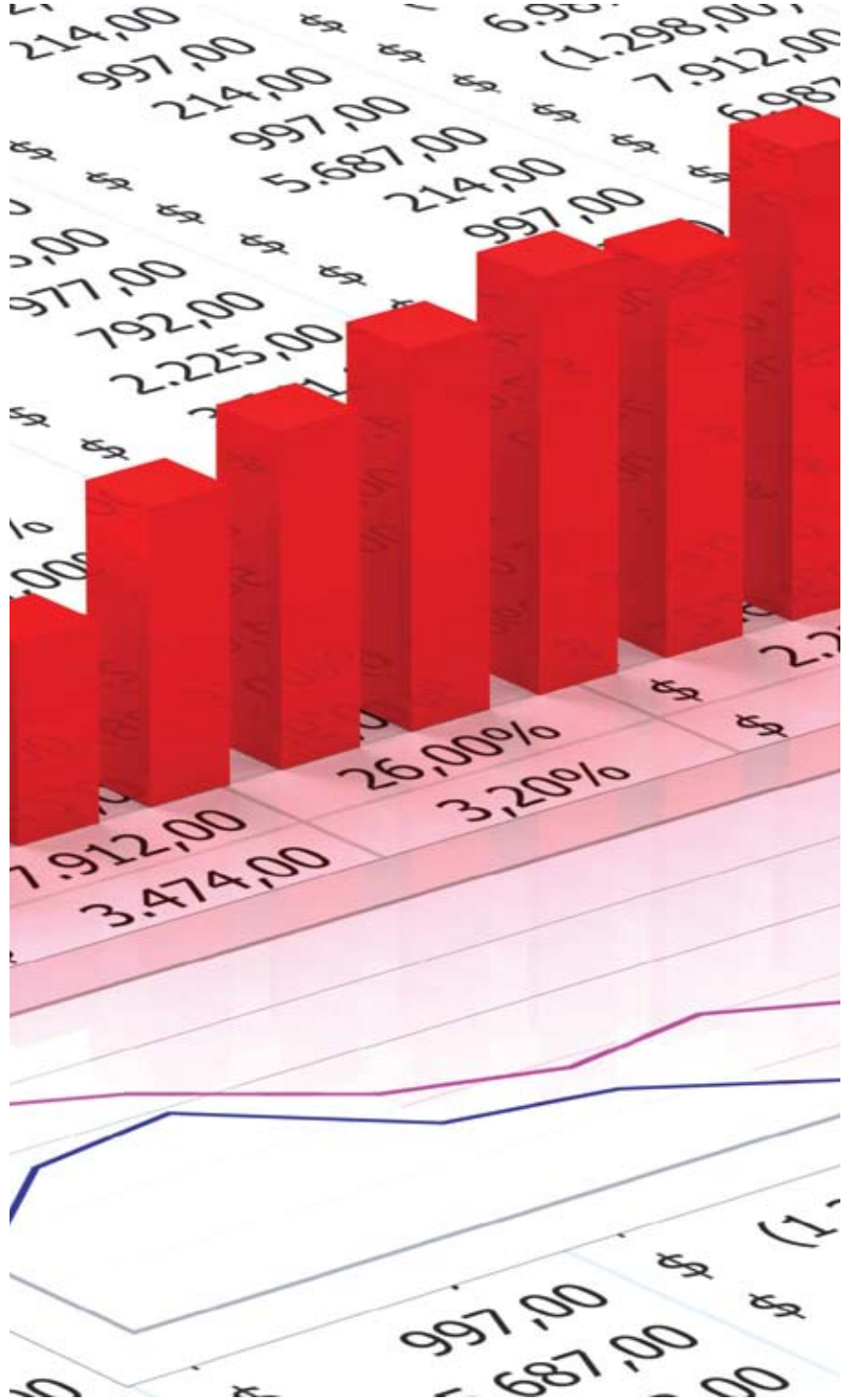
Aralık 2015

*Bu Projenin bütçesinin
%60'ı KOSGEB'in Tematik Proje Destek Programı'ndan,
%40'ı ise Karabük Ticaret ve Sanayi Odası tarafından karşılanmıştır.*

KARABÜK İHRACAT RAPORU

KARABÜK ♦ 2015

İçindekiler

04 Önsöz

06 Giriş

08 Karabük'ün İktisadi Gelişimi

- 11 Safranbolu
18 Karabük

26 Genel Ekonomik Görünüm

- 30 Türkiye Geneli İhracatın Durumu
32 Karabük İhracatının Genel Durumu

42 Karabük 'ün İhracatını Etkileyen Faktörler

- 44 Dış Dinamikler
46 İç Dinamikler

50 Anketlerde Öne Çıkan İhracat Sorunları

54 Sonuç ve Çözüm Önerileri

60 Ek 1

62 Ek 2

Önsöz

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Karabük İhracat Koçluğu Projesi, Karabük Ticaret ve Sanayi Odası'nın yeni vizyonunu ortaya koyması açısından önemli bir başlangıç olmuştur. Karabük TSO için en önemli konuların başında dış ticaret gelmektedir. Türkiye'nin 2023 dış ticaret hedeflerine ulaşabilmesine katkı sağlamak amacıyla hazırlanan bu proje sayesinde Karabük'te ihracat yapan ve yapma potansiyeli olan firmalarımızın sorunlarını yerinde tespit etme şansı yakaladık. Rapora yansıyan sorunlar ve bunlara ait çözüm önerileri bizim öncelikle ele alacağımız konular olacaktır. İmalat sanayinde faaliyet gösteren firmalarımızı ihracata teşvik etmek zorundayız. Böylece hem onları uluslararası rekabet ortamına hazırlamış hem de Karabük'ün ürün yelpazesini ve kalitesini artırmış olmanın yanı sıra, kurumsallaşma ve markalaşma gibi çağımızın gereklerini yerine getirmek için de ayrıca bir fırsat yakalamış oluruz.

Küresel rekabet piyasasında yerel kalma devri yavaş yavaş sona ermektedir. Günümüz ekonomisinde ulusal ve küresel markaların etkisi her geçen gün artmaktadır. Piyasaya yeni nesil ürünler sürülmekte, yeni pazarlama ve reklam stratejileri denenmektedir. Hal böyle iken, siz istesenez de yerel kalamazsınız. Bu durumu fırsata dönüştürmek ve yeni ekonomik sisteme entegre olabilmek için zamanın ihtiyaçlarını karşılayacak yeni ürünler üretmek durumundayız. Diğer taraftan uluslararası işbirliklerimizi geliştirmek, ulaşım ağlarımızı etkinleştirmek ve kümeleşme yoluyla firma işlem maliyetlerini asgariye indirmek mecburiyetindeyiz. Bu ihtiyaçtan dolayı, zayıf ve güçlü yönlerimizi, fırsat ve tehditlerimizi analiz etmek amacıyla bu proje hayata geçirilerek söz konusu rapor hazırlanmıştır.

Karabük'ün ihracat sorunlarını irdeleyen böyle bir raporun ortaya çıkmasında Karabük TSO'ya vermiş olduğu finansal destekten dolayı öncelikle KOSGEB'e teşekkür ederim. Proje'nin yürütücülüğünü yapan Karabük Üniversitesi'ne ve son olarak Proje danışmanı Yrd. Doç. Dr. İsmail Şahin nezdinde tüm araştırmacılara ve diğer emeği geçen herkese şükranlarımı sunarım.

Tuncay ÖZCAN

Karabük TSO Yönetim Kurulu Başkanı

Giriş

Karabük İhracat Koçluğu Projesi, Karabük'te ihracat yapan ve yapma potansiyeli olan firmaları kapsayan KOSGEB destekli bir projedir. Projenin amacı, bahsi geçen hedef gruptaki firmaların ihracata yönelik sorunlarını araştırıp bir rapor haline getirmektir. Karabük Üniversitesi Sürekli Eğitim, Araştırma ve Uygulama Merkezi tarafından yürütülen projede alanında uzman beş öğretim elemanı görev almıştır. Proje ekibi, Karabük Ticaret ve Sanayi Odası'nın önceden hazırladığı randevu cetveli uyarınca 70 firmayı ziyaret etmiştir. Üst düzey firma yetkilileriyle yapılan görüşmelerde, yapılan mülakatların yanında katılımcılara 58 soruluk bir anket uygulanmıştır. Mülakatlar ve anketlerden elde edilen sonuçlar analiz edilerek raporlaştırılmıştır.

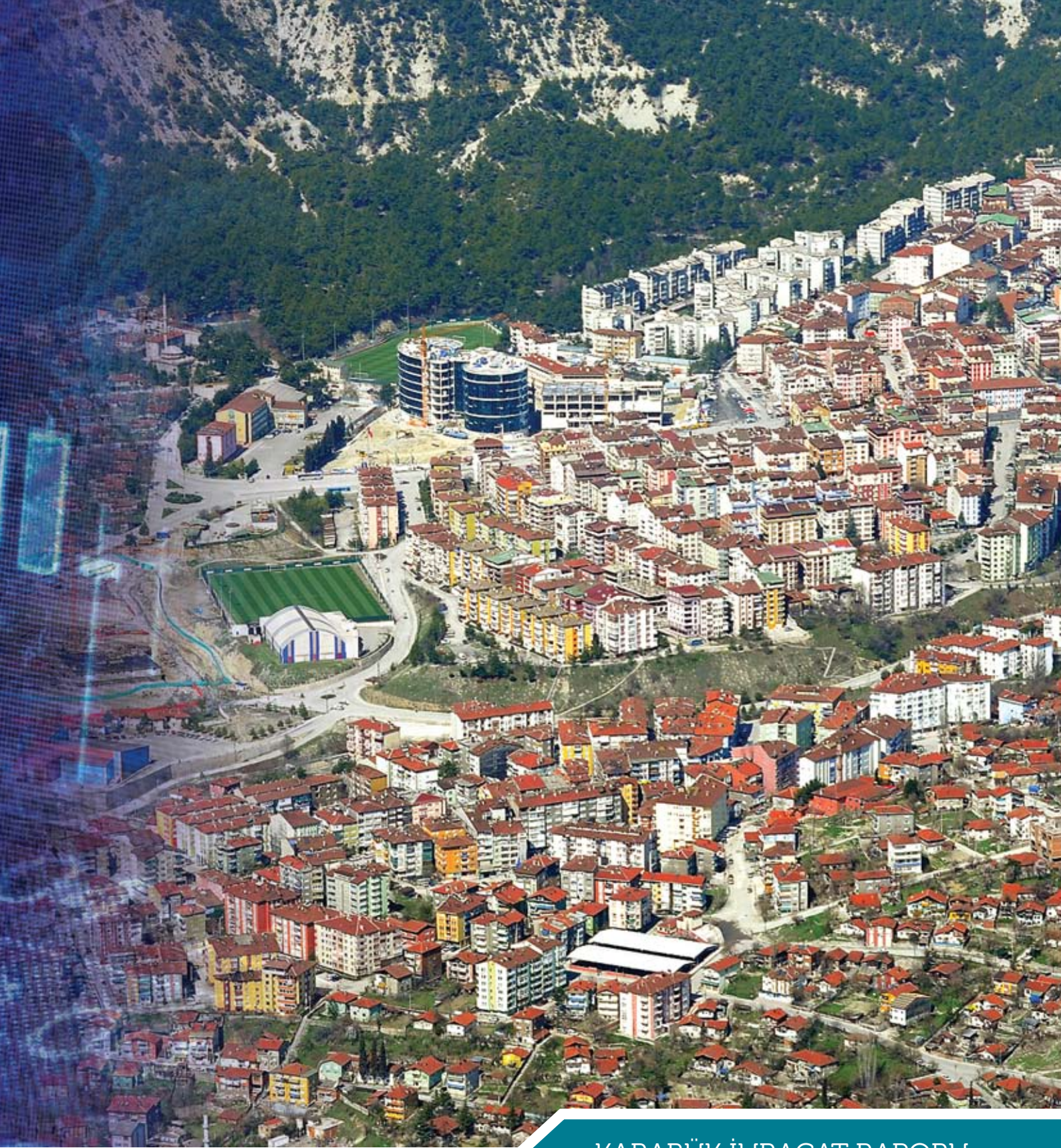
Anket ve mülakatların dışında, Türkiye İstatistik Kurumu'ndan başta dış ticaret verileri olmak üzere Karabük'e ait tüm veriler araştırılmış ve raporda kullanılmıştır. Ayrıca, TOBB ve Karabük Ticaret ve Sanayi Odası'nın Karabük ekonomisine dair hazırlamış olduğu verilerinden de istifade edilmiştir. Diğer taraftan verilere anlamlı bir bütünlük kazandırabilmek amacıyla, uluslararası piyasalarda yaşanan gelişmelerin Karabük'e olan etkisi üzerinde durulmuştur. Bu nedenle rapor, uluslararası gelişmelerden yerele doğru bir bakış açısıyla kaleme alınmıştır. Okuyucuyu yormaması için gereksiz tekrarlardan ve şekillerden özellikle kaçınılmıştır. Herkesin istifade edebilmesi amacıyla, sade ve yalın bir dil kullanılmasına özen gösterilmiş ve bu çerçevede anlaşılır grafik ve tablolar hazırlanmıştır.

Son olarak rapor, Karabük'ün ihracatına ilişkin sorunları tespit ederken bu sorunları aşabilecek çözüm önerileri de sunmuştur. Çözüm önerileri ortaya konurken Karabük'ün imkânları göz önüne alınmıştır. Dolayısıyla çözüm önerilerinin bir kısmı kısa zaman zarfında çözüme kavuşturulabilme olanağına sahiptir. Uzun vadeli olanlar ise Karabük'ün gelecek vizyonuna katkı sağlaması düşüncesiyle ortaya atılmıştır.

KARABÜK İHRACAT RAPORU

01

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

- Antik Devirde "Paflagonya" (Paphlagonia) olarak adlandırılan bölgenin sınırları içinde yer alan Karabük ve çevresine ait ilk yerleşimlere erken bronz devrinde rastlanmaktadır. Paflagonya olarak bilinen bu bölgede sırasıyla Hitit, Frig, Pers ve Roma hâkimiyeti kurulmuştur. Paflagonya'nın Bizans egemenliğine girmesiyle birlikte bölgenin demografik yapısında ciddi değişimler yaşanmaya başlamıştır. Bizans idaresi bölgede nüfusu artırmak amacıyla, 10. Yüzyıldan itibaren Paflagonya'ya Avrupa kökenli kavimlerden Germanler, Slavlar ve Katalanları iskân ettirmişlerdir. Bu unsurların yanında, Peçenek, Uz, Kıpçak gibi Hristiyan Türk topluluklar da bu maksatla bölgeye yerleştirilmiştir. Yapılan bu iskân siyaseti Eflani ve Eskipazar'ın bölgede yer alan birçok yerleşme noktasından önce Türkleşmesine neden olmuştur. Anadolu Selçuklu Devleti'nin kurucusu Süleyman Şah'ın Komutanlarından biri olan Emir Karatekin, 1082 tarihinde Çankırı'yı fethettikten sonra, Karabük çevresinde bulunan yerleşim birimlerine yönelmiş ve 1084 yılında Eflani ve Safranbolu'yu ele geçirmiştir. 1416 yılında ise Safranbolu ve çevresi Osmanlı egemenliğine girmiştir.

SAFRANBOLU

Safranbolu'nun ekonomik tarihi, bir bakıma Osmanlı Devleti'nin ekonomik tarihinin bir özetidir. Tarihsel süreç içinde Safranbolu'da, Osmanlı ekonomisine paralel olarak yeni iş kollarıyla yeni meslekler ortaya çıkmış, zamanla bunlar da yerini yeni iş kollarına ve mesleklere bırakmak zorunda kalmıştır. Bu tarihsel olgu, iktisadi değişimin ve dönüşümün bir sonucu olarak tüm dünyada karşılaşılan bir durumdur. İktisat tarihiyle ilgili kaynaklara göre, geçmişte ticari merkez konumunda bulunan kentlerin ortak özelliklere sahip olduğu görülür. Bu özellikler şu şekilde sıralanabilir. Birincisi: Ticaret yollarının kesiştiği güzergâhta bulunmak. İkincisi: kervanların konaklamasına ve diğer ihtiyaçlarının giderilmesini sağlayacak mekânsal (cami, mezarlık, hamam, han, kervansaray vb.) ve mesleki (debbağ, nalbant, semerci, yemeni vb.) imkânlarla sahip olmak. Son olarak üçüncüsü: güvenli bir yer olmak. Kısaca; yol, çarşı ve güvenlik olarak formüle edilebilecek yapıların varlığı bir bölgenin ticari merkez olmasında anahtar bir rol oynamıştır. Örneğin araştırmacılar, Safranbolu'nun ticari bir merkez olmasında 1640-48 yılları arasında Cinci Han'ın yapılmasının Safranbolu'ya sağladığı iktisadi katkı üzerinde durmuşlardır. Zira bu dönemlerde, ticaretin altın kuralı; can ve mal güvenliği olmuştur. Güvenli bölgelerde konaklamak, buralarda ticaret yapmak veya hut yolculuk boyunca kervanda meydana gelen aksaklıklara buraların çarşısında çözüm aramak dönemin ticaretine bir konfor sunmuştur. Ayrıca söz konusu ticari merkezlerde, idari, asayiş ve vergi gibi sorunları çözüme kavuşturabilecek devletin idari mekanizmalarının bulunması da çok mühim bir rol oynamıştır. Tarihsel süreçte bakıldığında ticari merkezlerin aynı zamanda devletin idari örgütlenmesinin de bir birimi olmasının temel nedenlerinden biri olarak bu durum gösterilebilir.

Bu bilgilerden hareketle Safranbolu ele alınacak olursa; onun yukarıda sayılan tüm özellikleri karşıladığı söylenebilir. XV. yüzyılda Anadolu ile İran arasında ticari faaliyetleri artırmış ipek ticaret yolunun bir kolunun Bolu-Kastamonu güzergâhından geçmesi, bölgenin ticaretini canlandırdığını ve bu canlılıktan Safranbolu'nun da pay aldığı tarihi kaynaklarda yer almıştır. 1519 yılında Safranbolu'da;

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

vakfı olan iki cami, bir medrese, bir mescit, iki hamam, 16 dükkan, 19 değirmen, 10 çiftlik bulunmakla birlikte, kasaba ahalisi içerisinde mumcu, debbağ, terzi, demirci, hallaç, boyacı, yaycı gibi temel meslekleri icra eden birçok meslek koluna tahrir defteri kayıtlarında rastlanılmıştır. Bu özellikleriyle Safranbolu'nun bölgesel bir Pazar haline geldiği anlaşılmaktadır. Özellikle Karadeniz'e yakınlığı ve bölgesel jeopolitiği Safranbolu'nun gelişiminde önemli olmuştur.

Pazarın gelişmesiyle şehir de gelişme göstermiştir. Cinci Han, Köprülü Cami ve İzzet Mehmet Paşa Cami'si şehrin gelişim seyrini göstermesi açısından önemli mimari eserler arasında sayılabilir. Safranbolu'da kurulan vakfiyeler incelendiğinde, döneme ait mesleklerin ve iş kollarının neler olduğu kolayca tespit edilebilmektedir. 18. yüzyılda büyük bir ciddi iktisadi gelişim gösteren Safranbolu'da, bu dönemde, aynı mesleği icra edenlerin bir araya gelerek çarşılar oluşturdukları görülmüştür. Bu oldukça ciddi bir gelişmedir. Vakfiyelerde adı geçen çarşılar şöyle sıralanabilir:

Demirciler, Dericiler, Semerciler, Boyacılar, Saraçlar, Aktarlar, Penpencililer, Kasaplar, Terziler, Sebzeçiler, Kuyumcular ve Yemeniciler. Her meslek grubunun kendi içerisinde lonca sistemine göre örgütlenip oluşturulan birlikler, makineleşme çağına kadar varlıklarını sürdürmüşler, Karabük Demir-Çelik Fabrikaları'nın kurulmasıyla da zamanla yok olup gitmişlerdir.

Vakfiyelerden öğrendiklerimiz bizlere sarıh bir şekilde göstermektedir ki, Safranbolu zaman içerisinde malların mübadele edildiği bir Pazar kimliğinden sıyrılarak, üretim merkezine dönüşmüştür. Meslek kümelenmeleri bunun açık bir delili olarak kabul edilebilir. Nüfusu, 6.000-7.500 arasında değişen Safranbolu için bu durum büyük bir başarı olarak görülebilir.

Safranbolu'nun iktisadi yapısı içinde dericilik önemli bir yer işgal etmiştir. Safranbolu'da dericilik faaliyetlerinin ne zaman başladığı tam olarak bilinmemektedir. Ancak 19. yüzyıla gelindiğinde dericilik sektöründe uzmanlaşmış ve dış ülkelere ihracat yapabilen bir

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

Safranbolu çıkar karşımıza. Bu tarihlerde 84 tabakhanenin faaliyet gösteriyor olması, bu iş kolunun ne kadar geliştiğini göstermesi açısından önemlidir. Fakat günümüzde ciddi bir faaliyet kalmamış olup, TÜİK verilerine göre 2007 yılına kadar önemli bir ihracat kolu olan deri ve deri mamullerine bu tarihten sonra ihracat kayıtlarında rastlanmaz. Bölgede orman alanlarının çokluğu Safranbolu'da keresteciliğin gelişmesini de sağlamıştır. Kaynaklar, Safranbolu'nun Bartın üzerinden Avrupa ülkelerine kereste ihraç ettiğine işaret etmektedir.

Safran üretimi, Safranbolu'nun iktisadi gelişimine katkı sağlayan bir diğer ekonomik faaliyettir. Osmanlı Devleti'nin ihraç ürünleri arasında yer alan safranın, yöre topraklarında üretiliyor olması Safranbolu ekonomisini zenginleştirmiştir. Safranın ekonomik değerinin yüksek ve talebinin fazla olması yöre halkını safran tarımına yönlendirmiştir. 19. yüzyılda Safranbolu'ya bağlı 40 köyde safran üretiminin yapıldığı tarih kayıtlarında yer almaktadır. Fakat 20. yüzyılın başından itibaren bu meşakkatli üretim terk edilmeye başlanmıştır. Günümüzde Safranbolu'nun yalnızca üç köyünde safran üretimi yapılmaktadır. Bu durum safran üretiminde tarihten günümüze gelinen noktayı işaret etmesi bakımından oldukça önemlidir.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Safranbolu iktisadi tarihinde yer alan önemli bir diğer zirai faaliyet bağıdır. Toprak yapısı bağına müsait olan Safranbolu ve çevresinde tarih boyunca bu ziraatın yapıldığı anlaşılmaktadır. 19. yüzyıl Safranbolu çarşısında yer alan pekmez pazarı, bu üretimin nedeni yaygın olduğunu göstermesi açısından dikkate değerdir. Diğer taraftan Safranbolu'da mukim Gayrimüslim Rumların oturdukları evlerin mahzenlerinde şarap işiyle meşgul olması yine üretimin miktarını anlamamıza yardımcı olmaktadır. Fakat bağılık 20. yüzyılın başlarından itibaren önemini giderek yitirmeye başlamıştır. Günümüzde Çavuş Üzümü olarak bilinen cinsin üretimi yapılmaktadır. Ancak, üretim yerel pazarı karşılayabilecek ölçekte dahi değildir. Diğer taraftan nüfus artışı nedeniyle ortaya çıkan konut sorunu, tarımsal arazilerin de imara açılmasını beraberinde getirmiştir. Böylece tarımsal arazilerin yüzölçümü her geçen gün azalmıştır.

1920'li yıllardan itibaren Safranbolu'nun üretim zincirinde lokumlar görülmeye başlanmıştır. İlk lokum üretimi; 1920'li yıllarda Şekerci Osman tarafından kurulan Özkan Lokumları adı altında gerçekleştirilmiştir. Onu, 1942 yılında Hidayet Sezer tarafından kurulan İmren Lokumları takip etmiştir. Şekerciliğin Safranbolu'da gelişmesi, lokum imalathanelerinin gelişimine ciddi katkılar sağlamış ve en nihayetinde Safranbolu Lokumu bir marka olmuştur.

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

Safranbolu, tarihin ekonomik seyrine ayak uydurarak hayatta kalmayı başaramamış tarihi yerleşim birimlerinin başında gelmektedir. Sanayi Devrimi sonrasında makineleşmenin artmasıyla, yerel tezgâhlar turistik bir değer kazanırken, emek yoğun üretim yerini, zorunlu olarak sermaye yoğun üretime bırakmak zorunda kalmıştır. İktisatta yaşanan bu dönüşüm, Safranbolu'daki meslek erbabının rekabet gücünün zamanla ortadan kalkmasına neden olmuştur. Küçük atölyelerin yerini fabrikaların almasıyla, yerel esnaf kepenklerini bir daha açmamak üzere kapatmıştır. Böylece Safranbolu'nun tarihi çarşısını ayakta tutan meslek kolları zamanın hükmüyle bir bir ortadan kalkmaya başlamıştır.

Günümüzde, geriye tarihi meslekleri icra edenlerin bir arada iş ürettikleri çarşıların adları kalmıştır. Örneğin, kurulduğunda 48 dükkândan meydana gelen Yemenciler Çarşısı, günümüzde turistik birkaç dükkândan ibarettir. 1937 yılında Karabük Demir-Çelik Fabrikaları'nın açılması sonrasında ortaya çıkan işgücü talebi, yöre sakinlerinin fabrikaya akın etmesini sağlamış ve bu durum Safranbolu'da tarihi meslekleri icra edecek zanaatkârların yetişmesini daha da güçleştirmiştir. Fabrikanın sağladığı yüksek ücretler karşısında usta-çırak ilişkisi de çıkmaza girerek, fabrikalaşmanın sağladığı seri üretim Safranbolu esnafının rekabet gücünü ve sürdürülebilir üretimini ortadan kaldırmıştır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Safranbolu çarşısının etrafında büyüyen şehir; birbirinden güzel ahşap evleri, camileri, hanları, hamamları, türbe ve lonca çarşılarıyla günümüzün görülmeye değer tarihi yerlerindedir. Kültür Bakanlığı tarafından 1976 yılında Kentsel Sit alanı olarak koruma altına alınan Safranbolu, 1994 yılında UNESCO tarafından Dünya Miras Kenti listesine dâhil edilmiştir. Günümüzde yıllık 700 bin yerli ve yabancı turistini ilgisini çeken Safranbolu, Türkiye'nin güzide turistik mekânlarından biri haline gelmiştir.

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

KARABÜK

Başbakanlık Devlet Arşivleri Genel Müdürlüğü Osmanlı Arşivi'nde bulunan 1530 yılına ait 438 numaralı Muhasebe-i Vilayet-i Anadolu Defteri'nde, Karabük ve çevresiyle ilgili önemli tarihi bilgiler yer almaktadır. Bu kaynakta, Bolu sancağına bağlı Taraklıborlu kazası hudutlarında yer alan Karabük'ten küçük bir köy olarak bahsedilmiştir. Kaynakta yer alan bilgilere göre Karabük 10 hanelik bir köydür.

1840-1845 yıllarında yapılan iki sayım neticesinde hazırlanan Temettuat defterlerinde Karabük ile ilgili bilgilere de yer verildiği görülmektedir. Kayıtlardaki bilgilere göre; Karabük 21 haneden oluşmaktadır ve ahalisi Soğanlı ve Araç nehirleri üzerine köprü kurmak ve tamir etmekle vazifelendirilmiştir. Kayıtların belirttiğine göre, Karabük ahalisi bu görevlerinden ötürü vergilerden muaf tutulmuştur. Ancak bu muafiyetin Tanzimat Fermanı'nın getirdiği kazanca göre vergi sisteminden dolayı kaldırıldığı yine aynı kayıtlardan anlaşılmaktadır.

Yukarıda yer alan bilgilerden açıkça anlaşılacağı üzere, Karabük 1530 yılından 1845 yılına kadar ekonomik ve demografik olarak konumunu korumanın ötesinde ciddi bir gelişme kaydedememiştir.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bunun birçok siyasi, idari ve iktisadi nedeni olabilir. Osmanlı İmparatorluğu'nun geçirmiş olduğu idari ve siyasi dönüşüm ile askeri başarısızlıklardan kaynaklanan mali ve iktisadi sıkıntıların bu noktada ciddi bir etkisi olduğu muhtemeldir. Ancak Karabük'ün bu tarihlerde gelişmemesinin tahmin edilen nedenleri arasında en önemlisi Taraklıborlu/Safranbolu'nun varlığıdır.

Candaroğulları Beyliği'nin önemli bir ticari merkezi olan Taraklıborlu, bu konumunu Osmanlı devrinde de sürdürmeyi başarmıştır. Tarihi ipek yolu üzerindeki konumundan dolayı tarih boyunca bölgede hüküm sürmüş devlet ve beyliklerin Pazar merkezlerinden biri olan Safranbolu'nun bu özelliği çevresindeki yerleşim birimlerinin gölgede kalmasına neden olmuştur. Han, hamam, pazar, kervansaray, cami, zaviye ve mektep gibi bir şehrin olmazsa olmaz yapıları bir bütünlük içinde sadece Safranbolu'da görülür. Dolayısıyla söz konusu tarihlerde ciddi gelişme kaydeden sadece Safranbolu olmuştur.

Karabük'ün ekonomik gelişimi Türkiye Cumhuriyeti ile başlamıştır. Cumhuriyete bir köy olarak dâhil olan Karabük, cumhuriyetin 72. yılında il mertebesine yükselmiştir. Bu hızlı yükselişin ana lokomotif kuşkusuz, Karabük'e yapılan yatırımlar olmuştur. Bu nedenle Karabük, cumhuriyet kenti olarak adlandırılmıştır. 1926 yılında devlet tarafından alınan iki karar Karabük'ün kaderini değiştirmiştir. Bunlardan birincisi, Ereğli-Ankara arasında demiryolu yapımına karar verilmesidir. Ankara-Çankırı-Karabük-Zonguldak-Ereğli demiryolu projesi bölgeye ulusal ve uluslararası yatırımları yönlendirmede lokomotif vazifesi görmüştür. 29 Kasım 1932 tarihine gelindiğinde Karabük tren istasyonuna kavuşan yerler arasına girmiştir. Şurası açık bir gerçektir ki, iktisadi gelişme büyük ölçüde ulaşım imkânlarına bağlıdır. Ulaşımın geliştiği bölgelerin ekonomik olarak da gelişmesi tesadüfi bir olay değildir. Demiryolunun Karabük'e ulaşmasıyla, yöre ulusal ve uluslararası ekonomiye entegre olmaya başlamıştır. Devlet elinin demiryolu vasıtasıyla Karabük'e uzatılmasıyla şehirleşmenin de fitili yakılmıştır.

İkinci gelişme ise, "Demir Sanayii'nin Tesisine Dair 786 Numaralı Kanun"un 29 Mart 1926 tarih ve 334 sayılı Resmi Gazete'de

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

yayınlanarak yürürlüğe girmesi olmuştur. I. Dünya Savaşı'nın yıkıcı ekonomik etkisinin ardından devletler ulusal ekonomilerini güçlendirmek amacıyla korumacı politikalara yönelmek zorunda kalmıştır. Neo-merkantilist dönem olarak adlandırılan bu evrede, devletler ulusal ekonomilerini kendilerine yeter duruma getirebilmek için önemli mali ve iktisadi tedbirler almışlardır. "Milli iktisat" olarak da adlandırabilecek bu dönemin temel özelliği ekonominin bizatihi devlet eliyle yönlendirilmesidir. Özellikle gelişmekte olan ülkelerde bu durum bariz bir şekilde görülmüştür.

1929 Dünya Ekonomik Krizi'nin ardından devletler daha da içlerine kapanmak durumunda kalmışlar ve korumacı gümrük duvarlarıyla birlikte uluslararası ticaret de durma noktasına gelmiştir. 1929 Krizi, ülkelere kendi öz dinamikleriyle, ulusal bir sanayileşmeye yönelme fırsatı sunmuştur. Ekonomide kendi kendine yeterlilik olarak tanımlanabilecek otarşinin hayata geçirilmesiyle ülkeler öncelikle temel ihtiyaçlarını karşılayabilecekleri yatırımlara yönelmişlerdir. Üç beyaz olarak kodlanan; un, şeker ve kumaşın ithal ikameci bir anlayışla üretilmesine ağırlık verilmiş ve bu bağlamda hafif sanayi yatırımı olarak bilinen, un, şeker, kumaş (tekstil, dokuma) gibi fabrikaların temelleri atılmıştır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Endüstri üreten endüstri tipi bir sanayileşmeden ziyade, temel tüketim ve ara malı üretimine yönelik ithal ikamesi tipi bir sanayileşme modelinin benimsenmesinin temel nedenlerinden birisi; Türkiye'nin gereksinim duyduğu temel ihtiyaçları bir an evvel karşılamak olmuştur. Diğer taraftan Türkiye, endüstriyel yatırımların gerektirdiği teknoloji ve insan kaynağından yoksun olup, bu yapısal sorundan dolayı, Türkiye'de yatırımları devlet gerçekleştirmek zorunda kalmıştır. Devlet bir taraftan ülkede sanayi yatırımlarını gerçekleştirirken, diğer taraftan bu sanayilerin rekabetçi yapıların güçlendirilmesi ve sürdürülebilirliğini sağlamak için finansal kurumların kurulmasını da sağlamıştır.

İzmir İktisat Kongresi'nde alınan kararlara baktığımızda, Türkiye'nin kalkınmasının özel sektör eliyle gerçekleştirilmesine yönelik iktisat politikaların uygulanmasına ek olarak, Osmanlı döneminden devreden tesislerin devlet tarafından işletilmesi yönünde kararlar alındığı görülmektedir. İkincisini sağlamak adına 1925 yılında Sanayi ve Maden Bankası kurulmuştur. Sanayi ve Maden Bankası'nın kuruluşunu düzenleyen yasanın 8. maddesi, Osmanlıdan devralınan iktisadi işletmelerin güçlendirilip özel sektöre devrini öngörmekteydi.

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

Türkiye İktisat Tarihi'nde liberal dönem olarak adlandırılan 1923-1930 arası dönemde İzmir İktisat Kongresi'nin etkisi görülmüştür. Bu evrede devlet doğrudan sanayi yatırımları yapmak yerine, İş Bankası, Sanayi ve Maadin Bankası kurmak ve Teşvik-i Sanayi Kanunu çıkarmak gibi teşvik ve iştirak yöntemlerini benimsemiştir. Tüm bu girişimlerin amacı, devletin özel sektörü; sermaye, yatırım ve rekabet yönünden desteklemek olarak özetlenebilir.

Özel sektörü desteklemek adına atılan tüm adımların 1929 Ekonomik Krizi'nin yıkıcı etkisiyle kendisinden umulan atılımı gerçekleştirilememesi, bu süreçte Türkiye Sanayi ve Maadin Bankası'nın beklenen projeleri gerçekleştirilmede yetersiz kalması ve özellikle Sovyetler Birliği'nde uygulanan planlı iktisat politikalarının başarılı olması, ekonomide devletçilik fikrinin ağırlık kazanmasına neden olmuştur. Bu bağlamda 1931 yılında devletçilik ilkesi Cumhuriyet Halk Partisi'nin altı ilkesinden biri haline gelmesinde ve Türkiye'de 1932 yılında ekonomide devletçilik uygulamalarına geçilmesinde yukarıda faktörler etkin olmuştur.

1933 yılında hazırlanıp 1934 yılında uygulamaya konulan Birinci Beş Yıllık Sanayi Planı'yla kalkınmanın özel sektör temsilciliğinde geliştirilmesi fikri terk edilmiştir. İktisadi kalkınma düşüncesinde ortaya çıkan politika değişikliğine bağlı olarak devletin önderliğinde büyük sermayeli devlet bankalarının kurulması düşüncesi ortaya çıkmıştır. Bu düşünce doğrultusunda, Sümerbank (1933), Etibank (1935), Denizbank (1937), Halk Bankası (1933) ve İller Bankası (1933) kurulmuştur.

Bu kuruluşlar içinde Sümerbank'ın Karabük açısından önemi büyük olduğundan, sadece bu kurum üzerinde durulacaktır. Türkiye'nin sanayileşmesi ve kalkınmasının lokomotif kurumu olarak adlandırabileceğimiz Sümerbank'ın görevlerini şöyle sıralamak mümkündür.

- Devlete ait sanayi iştiraklerini devralıp işletmek
- Devlet sermayesiyle kurulacak bütün sanayi işletmelerinin etüt ve projelerini hazırlamak
- Sanayi kuruluşlarına kredi sağlamak

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

- Devlet Sanayi Ofisi'nden devralacağı fabrikaları işletmek
- Nitelikli işgücü yetiştirmek maksadıyla eğitim kurumları açmak
- Dış ülkelerde eğitim olanakları yaratmak

Sümerbank, bu misyon çerçevesinde kuruluşundan itibaren birçok sanayi kuruluşunun hizmete sokulmasında etkin bir rol oynamıştır. Bu kuruluşlardan birisi de, Karabük Demir-Çelik Fabrikaları'dır. Mustafa Kemal Atatürk'ün onayladığı 11 Temmuz 1936 tarih ve 4995 sayılı kararname ile Karabük'te kurulacak demir ve çelik fabrikası yapımı ihalesini kazanan H. A. Brassert İngiliz Şirketi ile Londra'da anlaşma yapmak üzere İktisat Vekaleti Müsteşarı Faik Kurtoğlu ve Sümerbank Umum Müdürü Nurullah Esat Sümer'in görevlendirilmesi bu süreçte Sümerbank'ın etkin rolünü göstermesi açısından önemlidir. 29 Eylül 1936 tarihinde Londra'da imzalanan anlaşma 30 Aralık 1936 tarihinde Cumhurbaşkanı Atatürk tarafından onaylanmıştır.

Karabük'ün İktisadi Gelişimi

3 Nisan 1937 tarihinde, Başvekil İsmet İnönü, Dışişleri Bakanı Tevfik Rüştü Aras, Ekonomi Bakanı Celal Bayar, Gümrük İhisarlar Bakanı Ali Rânâ Tarhan ve Orgeneral Fahrettin Altay ile İngiltere Büyükelçisi Sir Presi Loren ve Brassert Şirketi İdare Meclisi Başkanı B. Brassert tarafından Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın temeli atılarak Türkiye'de ağır sanayi hamlesi başlatılmıştır. Karabük Demir Çelik Fabrikası 1937-1955 arasında Sümerbank'a bağlı olarak işlemiş, fakat 6559 sayılı ve 13.5.955 tarihli kanunla Divriği demir madenlerinin de katılmasıyla Türkiye Demir Çelik İşletmeleri adı altında bağımsız bir iktisadi devlet işletmesi şeklini almıştır. Müessese 1994 yılında özelleştirme kapsamına alınarak 1995 yılında özelleştirilmiştir. İşletmenin adı Kardemir A.Ş. olarak değiştirilmiştir.

Karabük'e demir çelik endüstrisinin kurulmasının birçok nedeni vardır. Ancak en önemlisi şüphesiz daha önce Karabük'e ulaşan demiryoludur. Bir diğer ifadeyle, demiryolu Karabük'e demir çelik endüstrisini getirmiştir denilebilir. Karabük Demir Çelik Fabrikası'nın kurulması yöresel kalkınmayı da beraberinde getirmiş, fabrika; başta civar şehirlerden olmak üzere Türkiye çapında yoğun işgücü göçü almaya başlamıştır. Fabrikanın kurulma aşamasında

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

görev yapan mühendisler ve diğer görevliler için yapımına başlanılan konutları, memur ve işçi evleri takip etmiştir. Bir taraftan fabrikanın inşası diğer taraftan konutların yapımıyla Karabük bir şantiye alanına dönmüştür. Tüm bu işlerin sıhhatli bir şekilde yürütülmesini koordine etmek maksadıyla 1938 yılında Karabük Belediyesi kurulmuştur. 1940 yılına gelindiğinde fabrikanın faaliyete geçmesi ve civar köylerin Karabük'e bağlanması sonucunda Karabük nüfusu 6.825 kişiye ulaşmıştır. Bu rakam 1950 yılında 9.778, 1960 yılında 31.440, 1970 yılında 64.999 kişi olarak kayıtlara geçmiştir. 2015 yılına ait resmi nüfus verilerine göre Karabük vilayetinin nüfusu 231.333 kişi olmuştur. 1941 yılında Safranbolu ilçesine bağlı bucak olan Karabük 3 Mart 1953 tarihinde 6068 Sayılı Kanunla Zonguldak İline bağlı bir ilçe haline gelmiştir. Karabük, 6 Haziran 1995 gün ve 22305 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 550 sayılı Kanun Hükmünde Kararname ile Çankırı'dan; Ovacık ve Eskipazar ilçeleri ile Zonguldak'tan; Eflani, Safranbolu ve Yenice ilçelerinin birleştirilmesiyle Türkiye'nin 78. ili olmuştur.

Karabük'te merkez ilçe dâhil 6 ilçe, 8 belediye ve 270 köy bulunmaktadır. Batı Karadeniz Bölgesinde yer alan Karabük ilinin yüzölçümü 4 103 km²'lik yüzölçümü ile Türkiye yüzölçümünün % (binde) 5,2'sine denk gelmektedir. Nüfus bakımından en büyük ilçeleri sırasıyla Merkez, Safranbolu ve Yenice'dir.

KARABÜK İHRACAT RAPORU

02

Genel
Ekonomik Görünüm

Genel Ekonomik Görünüm

e SANAYİ
ASI

54

- Karabük'ün sosyo-ekonomik yapısını oluşturan faktörlerin içinde en önemlisi demir-çelik işletmeleridir ve Karabük ekonomisinin lokomotifliğini sürdürmektedir. Kentin sosyo-ekonomik gelişiminde önem arz eden hususiyetlerden bir diğeri ise tekstil ve konfeksiyon sektörüdür. Bunun dışında orman envali gelirleri yüksektir. İlçelerin ekonomik yapısı daha ziyade ormana bağlıdır. Ayrıca Karabük'te turizm hızla gelişmektedir. Safranbolu Evleri, Bulak Mağarası, Yenice Ormanları, Ulu Yayla ve Sarı Çiçek Yaylası, Şeker, Tokatlı ve Düzce Kanyonu, Eskipazar Hadrianapolis Antik Kenti, Ovacık Kral Mezarları ve Eflani Göletleri ziyaret edilen yerlerin başında gelmektedir.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

2014 yılı itibarıyla Karabük 231.333 nüfusa sahip Türkiye'nin 67. ilidir. 2014 yılında açılan şirket sayısı 299 olup toplam işletme sayısı 5.038'dir. Bu sayılara göre Türkiye'de açılan şirket sayısı olarak 46. sırada, toplam işletme sayısı olarak da 56. sıradadır. Bu şirketlerde toplam 36.326 istihdam sağlayarak en fazla istihdam sağlayan 57. ildir. 2014 yılında 8.097 kadın istihdama dâhil olurken, kadın istihdamının toplam istihdamdaki oranı %22 ile Türkiye'de 40. sırada yer almaktadır. İlin işsizlik oranı %8 ile Türkiye ortalamasının altında ve 51. sıradadır.

Karabük'te 2014 yılında ihracat yapan şirket sayısı 16'dır. Türkiye'de ihracat yapan şirket sayıları incelendiğinde Karabük 65. sırada yer almaktadır. Ancak ihracat tutarları incelendiğinde; 296.711 milyon dolar tutarındaki ihracat rakamları ile Türkiye'nin 35. ilidir. İthalat tutarı incelendiğinde ise 551.628 milyon dolar ile Türkiye'nin 22. ili konumundadır. İhracat yapan şirket sayısı, ihracat ve ithalat tutarlarına ilişkin veriler birlikte değerlendirildiğinde; ihracatın ithalatı karşılama oranı % 54 civarında gerçekleştiği görülmektedir. Bu durumun değiştirilmesi için ihracat yapan şirket sayısının artması ve özellikle ihracat tutarlarının arttırılmasının gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Ayrıca ilin ithalat kalemlerinin il içinden veya ülke içinden karşılanmasına yönelik uygulamalara da ağırlık verilmelidir.

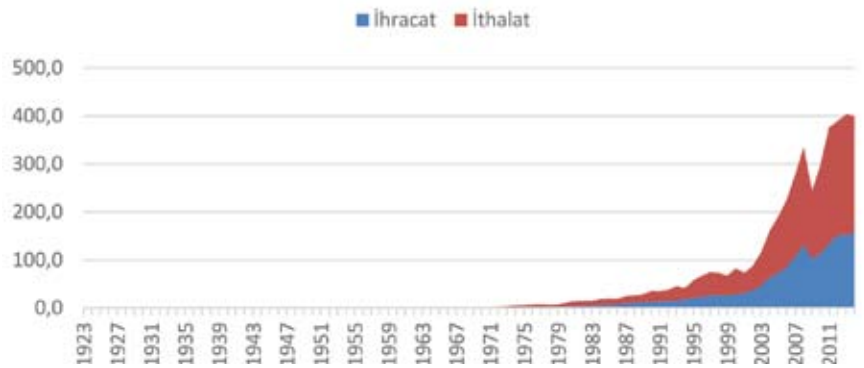
Karabük ilinin 4 şirketi Türkiye'nin en büyük 1.000 şirketi arasına girmeyi başarmıştır. En büyük 1.000 şirket arasına giren şirket sayısı ile Türkiye'nin 26. ili olmuştur. 2014 yılında 1.198 kurumlar vergisi mükellefi bulunan ve mükellef sayıları diğer illerle kıyaslandığında Türkiye'nin 63. ilidir. Gelir vergisi mükellef sayısı incelendiğinde ise 4.974 mükellef sayısı ile Türkiye'nin 59. ili olmaktadır. 2014 yılında mevduatın krediye dönüşümüne bakıldığında % 208'lik bir oran göze çarpar. Bu oranla Türkiye genelinde 18. Sırada yer alan Karabük, nakdi krediler bakımından 2.479.000.000 TL tutarındaki hacimle 51. sırada yer almaktadır. 7.925.000.00 TL'lik ticaret hacmi ile Türkiye'nin 36. İli olan Karabük'te yatırımların il dışından fonlandığını göstermektedir. Nakdi kredilerin Türkiye sıralamasında gerilerde kalması, kredilerin çoğunluğunun uzun vadeli olduğunun göstergesi olabilir. Bu durum Karabük ilinde uzun vadeli fon ihtiyacının olduğunu ortaya çıkartmaktadır.

Genel Ekonomik Görünüm

TÜRKİYE GENELİ İHRACATIN DURUMU

Dünyada gelişmiş ve gelişmekte olan ülkeler arasındaki kalkınmışlık düzeyinin azaltılması birçok politika yapıcının öncelik verdiği konulardan birisidir. Gelişmekte olan ülkelerin bu yolda en büyük engeli ise sermaye eksikliğidir. Bu açıdan ele alındığında gelişme yolunda olan ülkelerin önünde iki temel seçenek bulunmaktadır. Yabancı yatırımlar ile ülkeye sermaye girişi sağlamak veya mal ve hizmet ihracatı ile sermaye akışını tesis etmektir. Türkiye gelişmekte olan ülkeler (GOÜ) arasında sınıflandırılan bir ülkedir. Bu açıdan ele alındığında ihracat, ülkemizdeki refah düzeyinin artması ve ekonomik büyümenin sürdürülebilirliği için oldukça önemli bir makroekonomik faktördür. Türkiye’de ihracatın ivme kazanması 24 Ocak 1980 kararları ile ekonominin liberalleşmesi süreci ile başlamıştır. 1980 yılı sonrası beş yıllık bir süre içerisinde ihracat, 2 milyar 900 milyon dolar seviyesinden 7 milyar 900 milyon dolar seviyesine yükselmiştir. 1980 yılından 2014 yılına gelinceye kadar ise, ihracat 5 istisna yıl hariç 29 yıl sürekli büyüme göstermiştir. İstisna yıllarında ise 1998 Asya Krizi, 1999 Büyük İstanbul Depremi ve 2008 Küresel Finans Krizi gibi iç ve dış olaylar afet ve ekonomik krizler etkili olmuştur. 2001 Şubat’ında Türk lirasının %40 devalüe edilmesi ile başlayan süreç sonrası ise, rakip ülke mallarına göre ucuzlayan Türk malları sayesinde ihracatta artış meydana gelmiş ve 2008 Küresel Finans Krizine kadar sürekli bir büyüme göstermiştir. 2001 yılında 31.3 milyar dolar olan ihracat hacmi, 2008 yılında 132 milyar dolar ve 2014 yılı sonunda ise 157.6 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir.

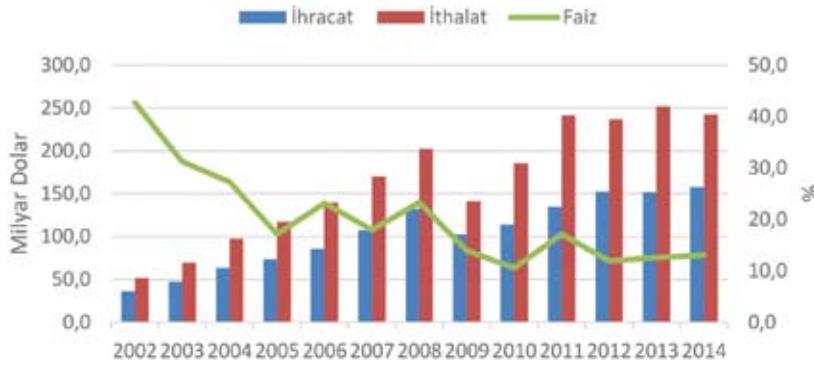

Şekil 1. 1923 -2014 yılları arasında Türkiye’de İhracat ve İthalat (Milyar Dolar)
Kaynak: TÜİK

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Türkiye'nin ithalatı da 1980 kararları sonrasında hızlı bir artış göstermiştir. 1980 yılında 7.9 milyar dolar ithalat yapılırken; 2000 yılında 54 milyar dolar, 2008 yılında 202 milyar dolar ve 2014 yılında toplam 242 milyar dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. İthalatın büyük payını ise enerji için kullanılan petrol ve doğalgaz gibi ürünler oluşturmaktadır. İhracatın ithalatı karşılayamaması ise cari açık sorununa sebep olarak, makroekonomik olarak Türkiye ekonomisini kırılgan hale getirmektedir. Bir diğer sebep ise Türkiye'de ihracat mallarının üretiminin genel itibari ile ithalat malına olan bağımlılığıdır. 2000 yılı sonrasında ise Şekil 2' de de görüleceği üzere faiz ve döviz kurlarındaki hızlı düşüş Türkiye'nin tüketim malı ithalatı talebini arttırmıştır. 2008 yılında döviz kurlarındaki hızlı yükselme ise sonraki dönemlerde ihracatın artmasına katkıda bulunmuştur.

Şekil 2. 2002 -2014 yılları arasında Türkiye'de Dış Ticaret ve Faiz (Milyar Dolar ve %) Kaynak: TÜİK

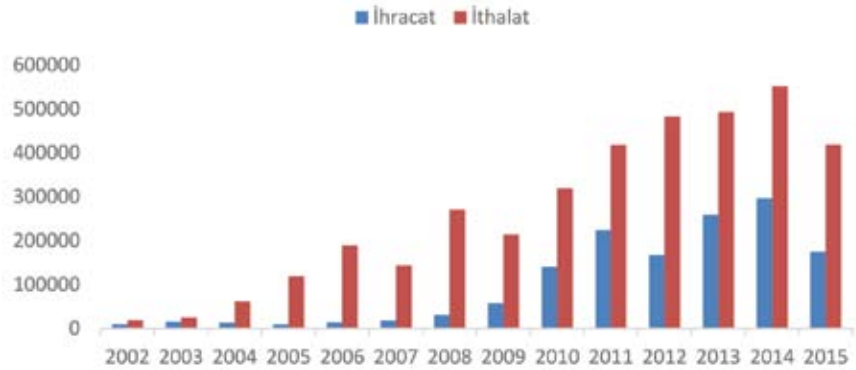
İhracat ülkelerin sermayesine yaptığı katkı, yatırımların artması ile sağladığı istihdam, ülkeye döviz girişi sağlaması gibi birçok açıdan önemli bir makroekonomik değişkendir. Bu yüzden politika yapıcılar tarafında üzerinde durulması gereklidir. Önem derecesi gelişen ve az gelişmiş ülkeler için ise daha da fazla artmaktadır. Türkiye'nin, Cumhuriyetin kuruluşunun 100. Yılına kadar "2023 Türkiye İhracat Stratejisi ve Eylem Planının vizyonu" çerçevesinde (iyi senaryo dâhilinde) 500 milyar dolar ihracat hedefi bulunmaktadır. Eylem planı çerçevesinde "ihracatçı sayısının ve ihracat kapasitesinin artırılması" ile "ihracatçıların küresel alanda rekabet edebilirlik düzeylerinin artırılması" çalışmanın dinamiklerinin

Genel Ekonomik Görünüm

temelini oluşturmaktadır. Bu açıdan hem ihracatı arttırıcı önlemler alınırken, hem de ihracatçıların eğitilmesi ve teşvik edilmesi planlanmaktadır. 2023 yılına kadar iyi senaryo hedefine ulaşılması için çift haneli ihracat büyüme rakamlarına ulaşmak gerekmektedir. Bu rakamlara ulaşılması için ise ihracat mallarında katma değer artırılması, ihracat yapan sanayicinin kısmen olsa küresel rekabet için desteklenmesi gerekmektedir.

KARABÜK İHRACATININ GENEL DURUMU

Karabük ilimizde de Türkiye’de meydana gelen ekonomik büyüme ile beraber ihracat ve ithalatta artış meydana gelmiştir. 2002 yılında 9.7 milyon dolar ihracat hacmi, 2009 yılında 58.1 milyon dolar ve 2014 yılı sonuna gelindiğinde ise 297 milyon dolar seviyesine gelmiştir. 2015 yılında ise, Amerika Merkez Bankası Fed’in faiz artırım beklentisi ile oluşan belirsizlik ortamında; yatırımlarını beklemeye alan yatırımcılar, gelişmekte olan ülkelerin büyümesinde yavaşlama, Euro krizi ile başa çıkmaya çalışan Avrupa ülkeleri, Ukrayna-Rusya gerginliği ve Ortadoğu’da devam eden savaşlar nedeniyle ihracat rakamı 174 milyon dolar seviyesine gerilemiştir. Çin’in Yuan’ın değerini düşük tutması ve birçok ülkenin parasal genişlemeye giderek ihracatı destekleyen uygulamaları da bu düşüşe etki eden diğer unsurlardır.

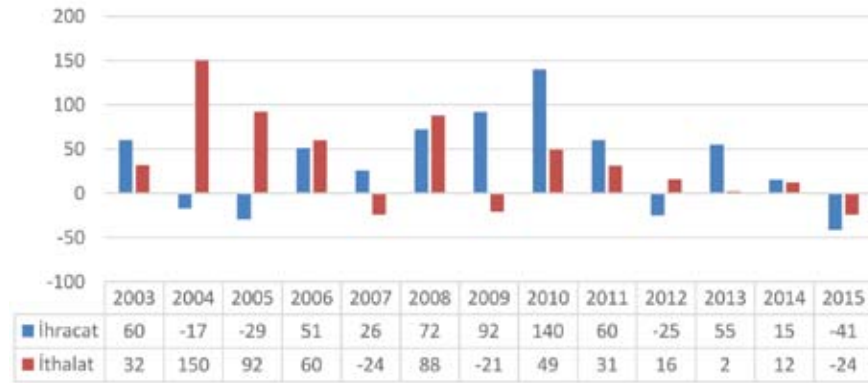

Şekil 3. 2002-2015 Karabük İhracat ve İthalat Rakamları (Bin Dolar)
Kaynak: TÜİK

Şekil 3’te görüldüğü üzere; ihracatta 2012 yılında meydana gelen kırılma; “demir ve çelikten yapılmış eşyalar”, “örülmemiş giyim

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

eşyası ve kazanlar”, “makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları” Karabük ihracatında demir ve çelik ihracatından sonra gelen 6 ihracat kaleminde meydana gelen ani ve şiddetli düşüşten kaynaklanmıştır. Karabük ili ithalat rakamları ise, ihracata oranla hem daha önce hem daha fazla yükselmiştir. 2002 yılında 25 milyon dolar ithalat yapılırken, 2008 yılında 270 milyon dolar ve 2015 yılında ise 418 milyon dolar ithalat gerçekleştirilmiştir. İthalatta meydana gelen artışın en büyük sebebi, ihracat için kullanılan hammaddelerin ve ara malların ithal edilmesi olarak gösterilebilir. Diğer önemli hususlar ise, artan petrol fiyatları ile ithalatın faturasının kabarması ve ithal tüketim talebindeki artıştır. İthalatın ihracatı karşılama oranı ise, ülke ortalamasından düşük seyretmektedir. İhracat / İthalat oranı dikkate alındığında 2002 yılında Karabük’e yapılan 1 birim ithalatın yüzde 51’i ihracat tarafından karşılanırken, 2008 yılında yüzde 11’i ihracat tarafından karşılanmıştır. Bu dönemden sonra hızla artan ihracat sayesinde 2015 yılında bu rakam yüzde 41’e yükselmiştir.

Şekil 4. 2002- 2015 Karabük ili Dış Ticaretinde Değişim (%) Kaynak: TÜİK

Şekil 4’te ise Karabük ilinin ihracatında ve ithalatında, bir önceki yıla göre meydana gelen yüzdesel değişimler gösterilmektedir. İhracatta meydana gelen hızlı ve şiddetli değişimler, ihracatın kırılgan bir yapıda seyrettiğini göstermektedir. Türkiye’nin toplam ihracatından değişik olarak, Karabük ili ihracat büyümesinin 2008 Küresel Finans Krizi’nden pek etkilenmediği göze çarpmaktadır. Kriz yılında ihracat yüzde 72, 2009 yılında ise yüzde 92 artmıştır.

Genel Ekonomik Görünüm

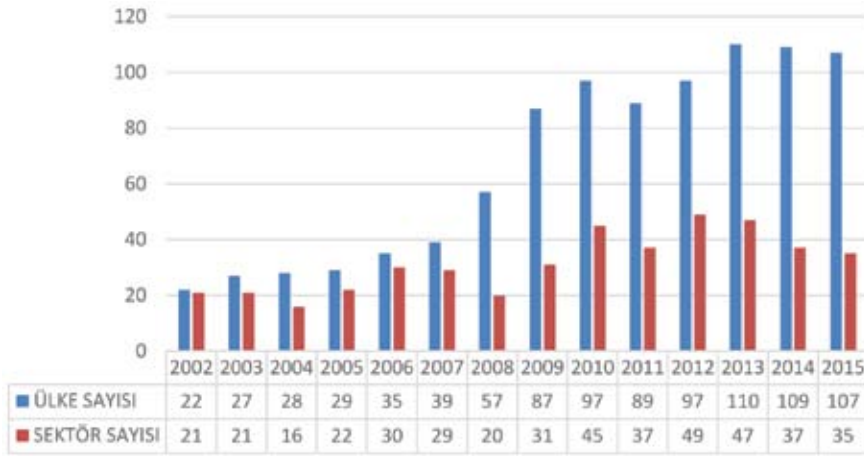
İhracat yapılan ülke ve sektör sayısında artış ve yeni pazarların Karabük ilinin toplam ihracatı içindeki payının yükselmesi, sürdürülebilir bir ihracat büyümesi için daha uygun görünmektedir. Demir-Çelik sektörünün yanı sıra tekstil ve giyim ihracatının payındaki artış önemli katkı yapmıştır. Yine aynı şekilde görüldüğü üzere 2004, 2005 ve 2006 yıllarında yüksek bir ithalat artışı yaşanmıştır. İlgili yıllarda Türkiye'deki dış ticaret eğilimi ile kısmen uyumlu olarak bir değişim görülmektedir. Dönemin özelliği olan düşük kur ve yüksek faiz politikası ile aşırı değerlenen Türk lirası ve artan petrol fiyatları ithalattaki hızlı artışın baş aktörleri olarak gösterilebilir. 2009 yılında ithalatta gerileme ve sonrasında, ihracata oranla daha düşük bir artış göze çarpmaktadır.

Şekil 5. Türkiye ve Karabük İhracat Değişimi (%) Kaynak: TÜİK

Şekil 5'te ise Türkiye ve Karabük'te ihracattaki değişim oranları eş zamanlı incelendiğinde Karabük ihracatı ile Türkiye ihracatının tam olarak eşanlı hareket etmedikleri görülmektedir. Bu açıdan bakıldığında, Karabük ihracatı ile Türkiye'deki ihracat dinamikleri arasında bir farktan söz edilebilir. En önemli noktalardan bir tanesi 2008 ve 2009 yılında Türkiye'de ihracat azalırken; Karabük ili ihracatında yüksek büyüme rakamlarına ulaştığı dönemdir. Hem Türkiye hem Dünya ekonomisinin toparlanmaya başladığı 2010 ve 2011 yılındaki süreçte ihracat artışında yavaşlamanın incelenmesi ve irdelenmesi gereklidir.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Şekil 6 - Karabük'ten İhracat Yapılan Ülke ve Sektör Rakamları Kaynak: TÜİK

Karabük ili ihracatı, özellikle 2002 yılı sonrası sürekli yeni bir Pazar arayışı, pazardaki yerini koruma ve genişletme çabası içerisinde olmuştur. Pazar çeşitlendirmesi, ihracatı arttırmak, sürdürülebilirliğini sağlamak ve tek bir piyasaya bağlı kalma riskini minimuma indirmek için önemlidir. Şekil 6'da gösterildiği üzere; Karabük'ten 2002 yılında 22 farklı ülkeye 20 alt kalem mal ihraç edilirken, 2009 yılında 80 ülkeye 30 kalem, 2013 yılında 110 farklı ülkeye 47 alt kalemde mal ihracatı gerçekleştirilmiştir. 2015 yılı ise 107 ülkeye 35 kalemde mal ihracatı ile sonlanmıştır. Pazarına giriş yapılan ülke sayısındaki artış, ihracatçılar için özgüven artırıp ve tecrübe kazandırırken; ekonomik, politik ve küresel risklerden etkilenme ihtimalini de azaltmaktadır. Örneğin; Türkiye'de ihracatın yüzde 22.6 azaldığı 2009 yılında Karabük'ten 87 ülkeye ihracat yapılmıştır. Toplam ihracat ise, yüzde 92 artış kaydetmiştir. İhracat yapılan ülkelerin pazarlarında kalıcı olma çalışmaları ise, ülke pazarına girmek kadar önemli bir etkidir. Özellikle 2009 sonrası süreçte girilen Güney Amerika ve Afrika pazarlarında süreklilik söz konusu iken, Orta Asya devletlerine yapılan ihracatta devamlılık görülmemiştir.

Şekil 7'de görüldüğü üzere Karabük ihracatında, 2007 yılına kadar deri ve deri mamulleri ilk sıralarda yer alırken, 2008 yılından itibaren demir çelik ve bu sektörün yan ürünleri ihracatın loko-

Genel Ekonomik Görünüm

motifi olmuştur. Dünya Ticaret Örgütü'nün 2005 yılında kotaların kaldırılması ile ilgili kararın yürürlüğe girmesi ile beraber özellikle emek yoğun bir sektör olan deri ve deri mamulleri üretimi, ithal mallar ile rekabet edemez duruma gelmiştir. Bunun sonucu olarak, sektörün öncü firmalarından bir tanesi Karabük'teki üretiminden çekilmiştir.

Şekil 7. İhracat Alt Kalemlerinde Meydana Gelen Değişim Kaynak: TÜİK

2007 yılında Kardemir'in ray ve profil haddehanesinin devreye girmesi demir-çelik ve yan ürünlerin ihracatında meydana gelen artışın en büyük itici gücü olmuştur.

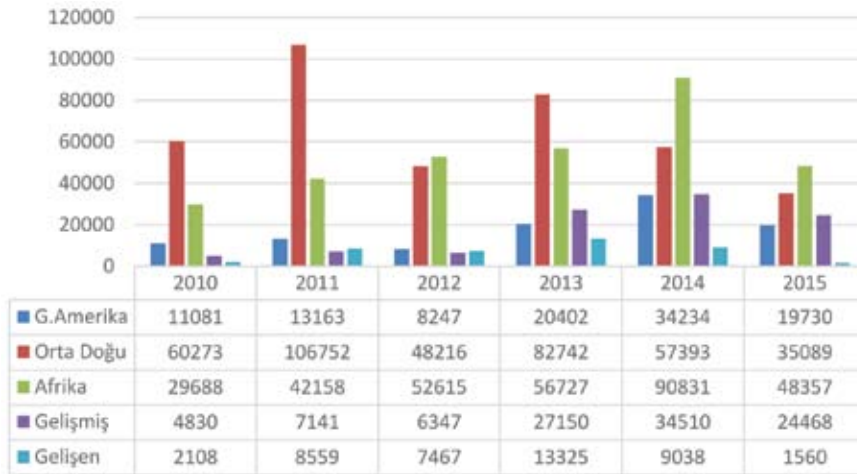
2015 yılında Karabük ilinden en fazla ihracat, 43 milyon dolar ile Fas'a yapılmıştır. 2004 yılından itibaren Fas, Karabük ihracatı için önemli bir pazar olmuştur. Bunun nedeni 2000'li yıllardan itibaren Fas'ın altyapı ve ulaşım yatırımlarına ağırlık vermesidir. 2002 ile 2015 yılları arasında ihracat yapılan ülkeler ve ülke gruplarını analiz edecek olursak, özellikle 2009 ve sonrasında Afrika ve Güney Amerika ülkelerinde ciddi bir ihracat artışı gözlenmiştir. Güney Amerika'da; Brezilya, Kolombiya, Peru, Uruguay, Şili, Honduras, Kosta Rika, Guatemala, Mairutus, Haiti, Trinidad ve Tobago bu ülkeler içerisinde başı çeken ülkelerdir. Venezuela ve Meksika

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

gibi gelişen ülke pazarları ise maalesef bu konuda yeteri kadar pay alamamıştır. Brezilya ise, üzerinde durulması gereken büyüyen pazarlardan bir tanesidir. Genç ve tüketim odaklı bir nüfus ile ihracat konusunda dikkat çekici bir ülkedir. 2015 yılında Brezilya'ya yapılan ihracat 500 bin dolar ile sınırlı kalmıştır.

G. Amerika	Orta Doğu	Afrika	Gelişmiş	Gelişen
Kolombiya	Yemen	Tunus	ABD	G. Afrika
Peru	Ürdün	Fas	Almanya	Çin
Uruguay	Arabistan	Libya	Fransa	Hindistan
Şili	Suriye	Nijerya	Kanada	Rusya
Honduras	Mısır	Senegal	İngiltere	Brezilya
Kosta Rica	Irak		Hollanda	
Guatemala	İran			
Mairutus	BAE			
Haiti	Kuveyt			
Trinidad ve Tobago	İsrail			

Şekil 8. Bazı ülke gruplarına yapılan ihracat (Bin dolar) Kaynak: TÜİK

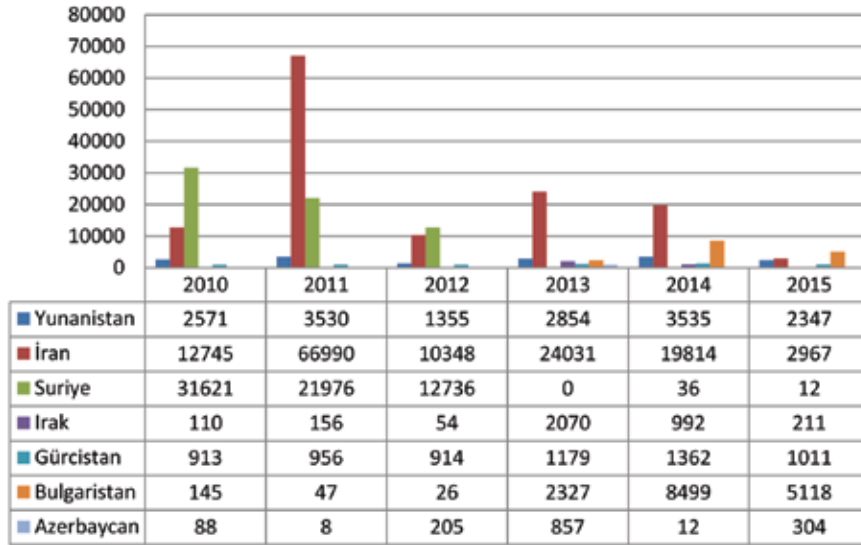
Genel Ekonomik Görünüm

Şekil 8'de görüldüğü üzere gelişmiş ülkelere yapılan ihracatın payı ise, ABD'ye ait değerler çıkarıldıktan sonra düşük seyretmektedir. Gelişen ülkeler gibi hızlı büyüme oranlarına sahip ülkelere yapılan ihracatta kısıtlı kalmıştır. Çin ve Hindistan gibi yaklaşık 2.7 milyar kişinin olduğu pazarlara yapılan ihracatın toplam tutarı 1 milyon dolar civarında seyretmektedir. Bir diğer gelişen ülke olan Güney Afrika'ya yapılan ihracatta maalesef durum benzer şekilde seyretmektedir. Tunus, Libya, Nijerya ve Senegal gibi ülkelerde ihracat rakamlarında dalgalanmalar var olmakla birlikte, gelecek için ümit verici değişimler göstermektedir.

Ülke Grubu	Gelişmiş	Gelişen	Ortadoğu	Afrika	Güney Amerika	Orta Asya	Uzak Doğu
İhracat Payı	Orta	Düşük	Orta	Yüksek	Orta	Düşük	Düşük
Pazar Büyüklüğü	Büyük	Büyük	Orta	Orta	Orta	Küçük	Büyük

Orta Asya'daki Türki devletler ise Karabük ihracatında sınırlı bir yer tutmaktadır. Tacikistan, Özbekistan, Afganistan gibi ülkelere yapılan ihracat, toplam ihracat içinde sınırlı kalmıştır. Uzakdoğu'ya yapılan ihracat ise, genel olarak Malezya ve Singapur'dan oluşmaktadır. Bu bölgede hızla gelişen Vietnam, Tayland, Tayvan, Güney Kore gibi ülkelere ihracat düşük seyretmektedir. Batıdaki komşularımız Yunanistan ve Bulgaristan'a yapılan ihracatta artış yaşanmaktadır. Yunanistan'ın borç krizinden kurtulması ile daha fazla ihracat artışı yaşanması olasıdır. Ortadoğu'da petrol ihracatçısı ülkelere yapılan ihracat, düşen petrol fiyatları ile ithalat talebini kısmaları sebebi ile son iki yılda azalmıştır. Irak, Suriye ve Yemen'de de iç çatışmalar ülkeye yapılan ihracatın azalmasında etkili olmuştur. Bu dönemde İsrail ve Mısır'a yapılan ihracatta ise artış yaşanmıştır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Şekil 9. Karabük'ten, Türkiye'nin komşularına yapılan ihracat (bin dolar)
Kaynak: TÜİK

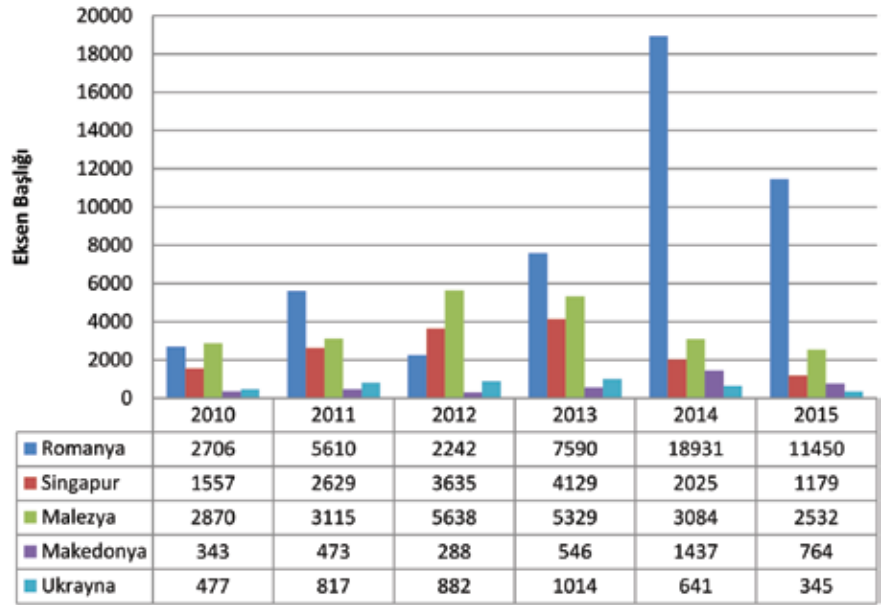
Şekil 9'da izlendiği üzere taşıma maliyetleri açısından avantaj teşkil eden komşu ülkelerle yapılan ihracat genelde artış trendi izlerken, Ortadoğu'da patlak veren siyasi krizler nedeniyle ciddi bir daralmayla karşılaşmıştır. Özellikle, Suriye pazarının, Suriye'de yaşanan iç karışıkların iç savaşa dönüşmesi nedeniyle kaybedilmesi beraberinde İran'a olan ihracatı negatif yönde etkilemiştir. Yukarıdaki grafikten anlaşılacağı üzere ekonomik kriz yaşayan Yunanistan'da Karabük ihracatının Suriye'ye göre daha istikrarlı olmasının nedeni siyasi krizlerin ekonomik krizlere göre uluslararası ticarete daha kırılabilir etkiler yaratmasından kaynaklanmaktadır. Bu bağlamda komşu ülkeler arasındaki siyasi krizlerin ekonomik ilişkiler üzerinde daha belirgin etkisi olduğu Kasım 2015'ten itibaren Rusya ile yaşanan siyasi krizde de görülmektedir. Karabük'ün İran, Suriye ve Irak ile 2013, 2014 ve 2015 yıllarında ihracat yönünde olumsuz etkilendiği yapılan anket çalışmasının sonuçlarından da tespit edilmiştir.

Şekil 9'un işaret ettiği üzere, Karabük'ün komşu ülkeler arasında ihracatını artırabilme potansiyeline sahip en önemli ülkenin Bulgaristan olduğu anlaşılmaktadır. Makedonya'ya Karabük'ten yapılan ihracatın 1.5 milyon dolara erişmiş olması (Şekil 10),

Genel Ekonomik Görünüm

Balkan ülkelerinin ihracat için geliştirmeye açık bir potansiyel olduğunu göstermektedir. Bu durum Balkanların kapısı olan Bulgaristan'ın önemini ortaya koymaktadır.

Şekil 10. Potansiyel İhracat Pazarları Kaynak: TÜİK

Ağırlıklı olarak 2010 yılından itibaren Romanya Karabük'ün Karadeniz ve Balkanlardaki en önemli dış ticaret ortağı olma yolunda ilerlediği yukarıdaki tablodaki rakamlarda belirgin olarak görülmektedir. Bu gelişme Karabük'e önemli kapılar açacak olan Filyos Projesi'nin Karadeniz ticaretinde ne derece hayati bir rol oynayacağını da ortaya koymaktadır. Filyos Projesi bölgenin uluslararası ticarete entegrasyonu açısından büyük bir avantaj sağlayacağı İhracat Koçluğu Projesi bağlamında yapılan anketlere katılan firmalar tarafından özellikle vurgulanmıştır. Zira, bu projeye sadece Karadeniz ülkelerine değil aynı zamanda Köstence Limanı bağlantılı Tuna Nehri vasıtasıyla Orta Avrupa'ya kadar uzanan tüm ülkelerle ticari ilişkiler geliştirilebilir. Yine Karadeniz'in en büyük işlem hacmine sahip Odessa/Ukrayna Limanı ile kurulacak bağlantı Filyos'un hinterlandının ekonomik gelişmişliğini artıracaktır. Şekil 10'a yansıyan rakamlar Ukrayna'nın Karabük'ün dış ticaretinde geliştirilebilir bir ülke olduğunu göstermektedir.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Bu çerçevede, Karabük'ün Karadeniz'in liman kentleri ile işbirliği anlaşmaları yapması önemli bir gelişme olacaktır. Karabük'ün Ortadoğu gibi siyasi krizlere gebe bir bölgeye alternatif olarak Karadeniz ve Balkan ülkelerini değerlendirmesi ve bu minvalde Köstence / Romanya, Varna / Bulgaristan, Burgas / Bulgaristan, Odessa / Ukrayna, Poli / Gürcistan ve Batum / Gürcistan limanlarıyla ilişkiler kurması üzerinde düşünülmesi gereken bir konudur.

Şekil 10'a bakıldığında Güneydoğu Asya ülkelerinden Malezya ve Singapur'un Karabük'ün uluslararası ticaretinde önemli bir yere sahip olduğu anlaşılmaktadır. Ancak 2014-2015 yılında Çin ekonomisindeki yavaşlama periferindeki ülkeleri de etkisi altına alarak özellikle Malezya ve Singapur ile Karabük arasındaki ticari ilişkilere olumsuz yansımıştır. Bu nedenle bu ülkelerle ticari ilişkileri güçlendirecek projeler yapılmalı ve işbirlikleri tesis edilmelidir. Söz konusu ülkelerle kültürel ve dini ilişkilerin yarattığı avantajlar bu bağlamda Karabük Ticaret ve Sanayi Odası tarafından fırsata dönüştürülerek farkındalık yaratılmalıdır.

KARABÜK İHRACAT RAPORU

03

Karabük'ün İhracatını Etkileyen Faktörler

Karabük'ün İhracatını Etkileyen Faktörler

➤ DIŞ DİNAMİKLER

Karabük ili için ihracat ile ilgili sorunlar genel itibari ile Türkiye'nin ihracat trendi ile birlikte ve yer yer farklı olmak üzere aşağıdaki şekilde sıralanmıştır.

- İhracatçı eğilim anketine göre 2015 yılında ihracatçıların ilk kez girmeyi planladıkları 5 ülke sırası ile Rusya, ABD, Çin, Almanya ve Brezilya olarak sıralanmıştır. Bu ülkelerden Rusya ile yaşanan uçak düşürme krizi; Çin'in para birimi Yuan'ı (Renminbi) devalüe etmesi ve IMF tarafından rezerv para birimi sınıfına yükseltilmesinin (convertibility) yanında, Çin Devleti'nin sektörleri sübvanses etmesi ile oluşan rekabet önleyici politikalar; Brezilya'nın ekonomik büyümesinde ve talepte meydana gelen değişme yeni pazar arayışlarında bulunan ihracatçıları için önemli bir sıkıntı yaratmaktadır.

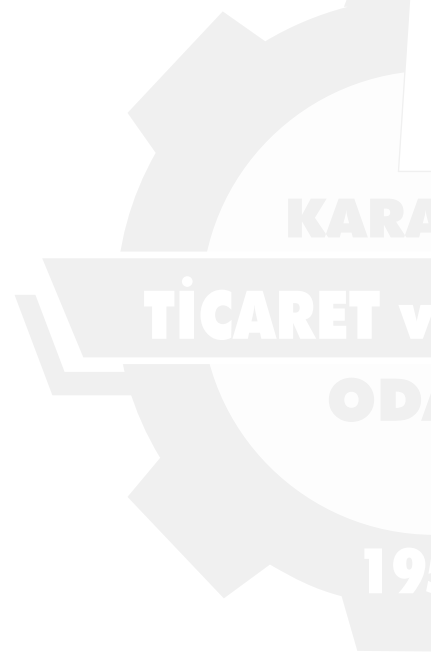
- Amerikan Merkez Bankası (FED) önce parasal genişlemeyi durdurması sonrasında ise faiz arttırması sonucu, Dünya'da faiz artış eğiliminin başlaması ile üretici ve tüketiciler için maliyetlerin yükselmesinin sonucu olarak yatırımların ve talebin azalmasına bağlı olarak yatırımcılar için riskler artmaktadır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

- Petrol fiyatlarının düşük seyretmesi sonucunda petrol ihracatçısı ülkelerin gelirlerinin azalması ve buna bağlı olarak ithalat talebini kısımlarına neden olmaktadır.
- Güneyde Irak ve Suriye’de süren savaş ortamı, kuzeyde Rusya ile olan kriz, doğuda Azerbaycan ve Ermenistan arasında yer yer artan çatışmalar ve batıda Yunanistan’ın ekonomik krizle boğuşması Türkiye’nin sınır komşusu ülkelere ihracat yapma üstünlüğüne zarar vermektedir.
- İhracata yönelik destek ve teşviklerin, toplam ihracata olan payının düşük kalması sonucu küresel ekonomide Türk firmalarının rekabet edebilme gücü sınırlanmaktadır.
- Türkiye’de ihracatın temel olarak ithal girdiye bağlı olması ve ihracatın genel olarak düşük teknolojili ürünler ile gerçekleştirilmesi; yeniliğin (inovasyon) olmadığı montaja dayalı imalat sektöründeki ihracatının varlığı, kar payının düşük kalmasına ve markalaşmanın gelişmemesine neden olmaktadır.
- İhracat ödemelerinde mal mukabili ödemenin (takas ekonomisi) payının artması, nakit gelirlerin azalmasına, bunun sonucu olarak da firma içi öz sermaye kaynağının bozulmasına sebep olmaktadır.
- Uluslararası döviz kurundaki (Euro/Dolar, Yen/Dolar, Yuan/Dolar) dalgalanmaların yarattığı belirsizlikler ihracatçı firmalar için öngörülebilirliğe zarar vererek riskler oluşturmaktadır.

Karabük'ün İhracatını Etkileyen Faktörler

İÇ DİNAMİKLER

Yapılan araştırmanın neticesinde elde edilen bulgulardan hareketle Karabük ihracatına yönelik aşağıdaki sorunlar tespit edilmiştir.

Ulaşım sorunu:

- Demiryolu ağının yetersizliği, Liman kapasitesinin yetersizliği ve limana olan uzaklık, havalimanının olmaması gibi etmenler; hem navlun maliyetlerinin artmasına hem de yabancı müşterilere tanıtım yapılmasında sıkıntılara sebep olmaktadır.

Kalifiye eleman eksikliği:

- Ürün çeşitliliği yaratma sürecine ve sürdürülebilir üretimin devamına zarar vermektedir.
- Dış ticaret uzmanı eksikliği uluslararası tanıtım, pazarlama ve pazar araştırması konusunda yetersizliğe neden olmaktadır.
- Ulusal ve uluslararası projelerden ve fonlardan yeterli düzeyde yararlanılmasını engellemektedir.

OSB altyapısının yetersiz kalması:

- OSB'de kamu kurumlarının, finans ve iletişim altyapısının eksikliği firma işlem maliyetlerini artırmaktadır.
- Tüm firmaların belli bir bölgede "kümeleşmesinden" kaynaklı pozitif dışsallığın sağladığı yararlardan faydalanamamaktadır.

Bürokratik sürecin uzun olması:

- Bürokratik işlem sayısının yüksekliği; Mevzuatın yalın olmaması; dış ticaret danışmanlığının yetersiz kalmasından dolayı işlem maliyetleri yüksek olmaktadır.

Teşviklerin yetersiz kalması (3. teşvik bölgesinde yer alması)

- Demir-çelik sektörünün teşvik dışı bırakılması ile enerji ve üretim maliyetlerinin yüksek olması rekabet gücüne zarar vermektedir.

Gümrüklemenin yetersiz kalması

İhracata yönelik bilgi eksikliği

Nitelikli ürün eksikliği:

- Ar-Ge harcamalarının yetersiz kalması: Kardemir haricinde Ar-Ge bütçesi ayıran firma sayısının az olması,
- Kurumsallığın eksik olması: Birçok firmanın aile şirketi şeklinde faaliyet göstermesi,
- Kapasite yetersizliği: Yurtiçindeki inşaat sektörünün Karabük'teki üretiminin çoğunu tüketmesi, bu nedenle de "pazarlama" yerine "satış" odaklı üretim anlayışının benimsenmesi,
- Riskten kaçınma: Karabük firmalarının, yurtdışı veya yurtiçi farklı pazar ve ürün risklerini almaktan kaçınması (istikrarlı ve riski düşük yurtiçi müşteri tabanı),
- Standart dışı üretim: Uluslararası standartlar hakkında bilgi eksikliği gibi sorunlar Karabük'te katma değeri düşük ürünlerin üretilmesine sebep olmaktadır.

KARABÜK İHRACAT RAPORU

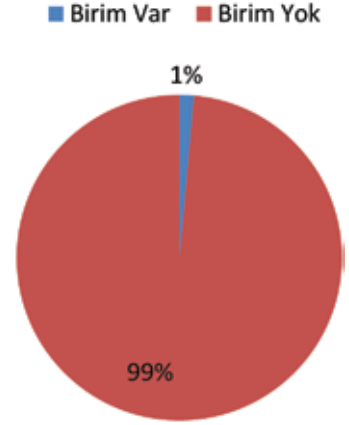
04

Anketlerde Öne Çıkan
İhracat Sorunları

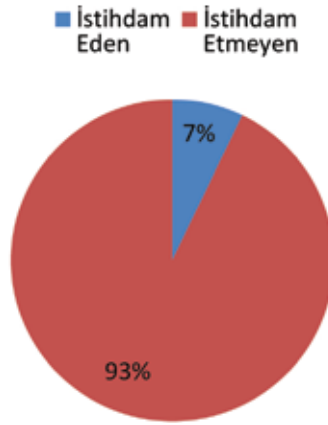
Anketlerde Öne Çıkan İhracat Sorunları

➤ Karabük Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı ihracat yapan veya yapma potansiyeli yüksek firmaların ihracat ile ilgili sorunlarını araştırmak ve ihracat potansiyellerini geliştirmek amacıyla yapılan KOSGEB destekli bu proje kapsamında 70 firma ziyaret edilmiştir. Bu bağlamda yapılan anket sonuçlarında firmalarda görülen en temel ve ortak eksiklikler aşağıdaki grafiklere yansımıştır. Bunlar sırasıyla; dış ticaret birimi, proje birimi, Ar-Ge birimi ve yabancı dil bilen personel eksikliğidir.

Şekil 11'da görüldüğü üzere dış ticaret konusunda firmaların genel olarak ayrı bir birimi olmadığı, sadece 1 firmanın dış ticaret birimine sahip olduğu görülmüştür. Bu eksikliğin en temel nedeni olarak firmaların aile işletmesi olması ve kurumsallığın gelişmemesidir. Birçok firma sahibi dış ticaret işlemlerini, kendi kontrolünde tutmakta ve doğrudan kendisi bu konuyla ilgilenmektedir. Bir kısmı da profesyonel dış ticaret firmalarından destek alarak bu açığı kapatmaktadır. Dış ticaret birimine sahip olunması; firmaların yeni piyasalara girmesi, piyasada kalıcı olması ve piyasa payını yükseltebilmesi için önemli bir faktördür. Bu açıdan bakıldığında Karabük ihracatı için dış ticaret birimlerinin oluşturulması için adımlar atılması ihracatın geleceği için önemlidir.

Şekil 11. Dış Ticaret Birimi

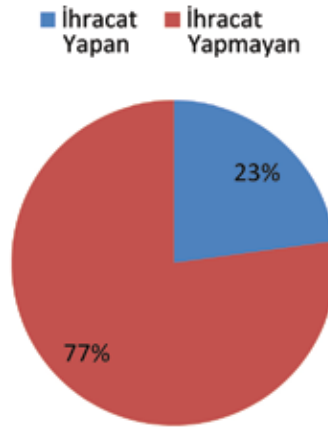
Şekil 12. Yabancı Dil Bilen Personel

Şekil 12' de ise firmaların yabancı dil bilen personel sayıları ile ilgili dairesel grafik verilmiştir. Rakamlar incelendiğinde Karabük'te ankete katılan firmalardan 5 tanesi yabancı dil bilen personel istihdam ederken, 65 tanesi yabancı dil bilen personel

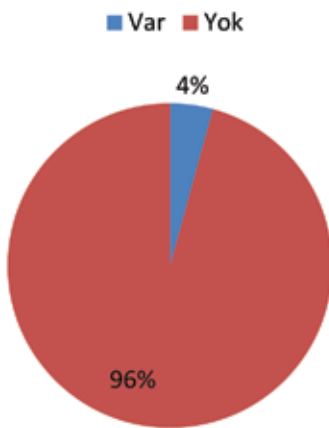
KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

çalıştırmamaktadır. Yabancı dil bilen personelin çoğunluğunu ise firma sahipleri ve yöneticileri oluşturmaktadır. Firmalar genel anlamda yurtiçi piyasaya satış yapmaya yoğunlaştıklarından dolayı yabancı dil bilen personel istihdam etmemektedirler. Bir diğer nedeni ise, bu istihdam grubunun maliyetinin yüksek olmasıdır.

Şekil 13 ihracat yapan firma oranını göstermektedir. Görüldüğü üzere araştırmaya konu olan 70 firmadan 16'sı ihracat yapmaktadır. Bu firmaların anket toplamı içindeki payı yüzde 23'tür. Fakat, Karabük Ticaret ve Sanayi Odası'na kayıtlı tüm üyeler hesaba katıldığında Karabük'te ihracat yapan firma oranı ancak yüzde 1 seviyesindedir. Ankete dayalı olarak ortaya çıkan bu sonuç Karabük TSO kayıtlarıyla da örtüşmektedir. Karabük'te ihracat yapan firma sayısının artırılması birinci öncelik olarak ele alınmalıdır.

Şekil 13. İhracat Yapan Firma

Şekil 14. Araştırma Geliştirme Birimi

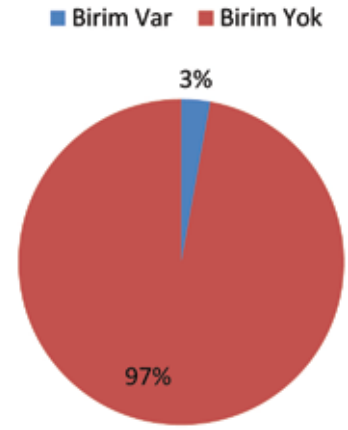
Şekil 14'te ise firmalara sorulan sorular ile firmaların araştırma ve geliştirmeye verdikleri önem incelenmiştir. Araştırma neticesinde firmaların büyük çoğunluğunun Ar-Ge'ye düzenli bir kaynak ayırmadığı tespit edilmiştir. Ayrıca marka, patent, lisans ve uluslararası sertifikasyon konularında gerekli altyapıyı oluşturmadıkları görülmüştür. Bunun temel nedeni firmaların ağırlıklı olarak katma değeri düşük ürün üretimine yoğunlaşması olduğu söylenebilir. Sonuç olarak; Ar-Ge konusunda yaşanan eksiklikler, Karabük imalat sanayisinde nitelikli ve katma değeri

Anketlerde Öne Çıkan İhracat Sorunları

yüksek ürünlerin geliştirilmesinin önündeki en büyük engellerden bir tanesidir. Firmalarda proje biriminin yer almaması nedeniyle firmaların ulusal ve uluslararası düzeyde desteklenen proje ve fonlardan yararlanamadıkları da tespit edilmiştir.

Şekil 15'te ise firmaların proje birimlerinin olup olmadığı araştırılmıştır. Yukarıdaki grafikten açıkça görüldüğü üzere ankete katılan Karabük'te faaliyet gösteren firmaların ancak yüzde 3'ünde proje birimine rastlanılmıştır. Bunların da ulusal ve uluslararası projelerden yeterli ölçüde istifade edemediği anket sonuçlarına yansımıştır. Firmaların proje birimlerinin nitelikli ölçülerde olmadığı ve ayrıca kendilerine özgü bir bütçelerinin bulunmadığı, bu yüzden dolayı kendilerini geliştiremedikleri görülmüştür. Proje birimi olmayan firmalar ise, ihtiyaçlarını danışmanlık firmaları aracılığıyla gidermeye çalıştıkları ancak yerel sorunlara hâkim nitelikli danışmanlık firmalarının olmaması nedeniyle genellikle yeterli verimi elde edemedikleri tespit edilmiştir.

Şekil 15. Proje Birimi

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Firmaların rekabetçi yapılarını koruyabilmeleri ve kendilerini geleceğe taşıyabilmeleri için Ar-Ge ve projeler önem arz etmektedir. Günümüzde hem ulusal hem de uluslararası düzeyde Ar-Ge ve proje destekleri mevcuttur. Firmalar bu çerçevede, Dünya Bankası, Avrupa Birliği, Tübitak, Santez ve Kosgeb fonlarından yararlanıp AR-Ge projelerine finansman sağlayabilirler. Firmaların acil olarak bu konuya eğilmeleri gerekmektedir.

KARABÜK İHRACAT RAPORU

05

Sonuç ve
Çözüm Önerileri

Sonuç ve Çözüm Önerileri

- Türkiye'nin jeopolitik konumu; Asya, Avrupa, Afrika, Ortadoğu, Akdeniz, Karadeniz, Balkanlar, İslam Dünyası ve Türk Dünyası gibi birçok çeşitliliğe sahiptir. Bu nedenle Türkiye uluslararası ticarete önemli bir lojistik üs olabilir. Türkiye'nin bu yapıdan azami ölçüde istifade edebilmesi için; stratejik bir plan doğrultusunda ulaşım altyapısını hava, kara, deniz ve demiryolu ağı ile global pazarlara entegre edebilecek projeler devam ettirilmeli, uluslararası ilişkilerde ülke imajına ve evrensel değerlere önem veren faaliyetlerde bulunmalı, uluslararası piyasalarda rekabet edebilecek katma değeri yüksek ürünlere ağırlık vermeli ve aynı zamanda bu ürünleri geliştirecek ve pazarlayacak uzmanlar yetiştirmelidir.

Türkiye'nin tüm bunların yanında, dış ticareti kolaylaştırıcı hukuki ve finansal reformlara ağırlık vermesi gerekmektedir. Nitekim, dış ticaretin 2023 hedeflerine ulaşabilmesi için; altyapı, nitelikli ürün, kalifiyeli işgücü gibi yapısal sorunların çözümü yanında, gümrük mevzuatından kaynaklı hukuki ve finansal süreçleri basitleştirici dış ticarete ivme kazandıracak reformlara ihtiyaç duyulmaktadır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Tarihi ipek yolu güzergâhında yer alan Karabük'ün, bu tarihsel konumunu geleceğe taşıyabilmesi için; Karadeniz, Balkanlar, Kafkasya ve Ortadoğu pazarlarına rekabetçi ürünlerle katılabilmesini sağlayacak ulaşım ağlarına gereksinimi vardır. Karabük'ün denizyolu ağına bağlantısının yapılması öncelikli bir sorundur. Bu bağlamda aşağıdaki görüşlere öncelik verilmelidir.

- Bartın Limanı'na ulaşımın en kısa yoldan sağlanması ve bu limanın kapasitesinin bölgenin dış ticaret potansiyeline göre yeniden tanzim edilmesi
- Filyos Projesi'nin geciktirilmeksizin hayata geçirilmesi
- Karabük'ün söz konusu limanlara ulaşımının demiryolu ile de sağlanması

Karabük'ün ihracatında ulaşımın yanında ikinci önemli faktör, Karabük'te uzmanlaşmış bir piyasanın eksikliğidir. Bu çerçevede, kümeleşmeye dayalı etkin bir Organize Sanayi Bölgesi'nin kurulması en önemli ihtiyaçların başında gelmektedir. Bu realiteden hareketle, Eskipazar İsmetpaşa mevkiinde kurulması planlanan Metal ve Metal Ürünleri İhtisas Organize Sanayi Bölgesi söz konusu ihtiyacın giderilmesine ciddi bir katkı sağlayacaktır.

Sonuç ve Çözüm Önerileri

Karabük'te ihracata yönelik ürün ve Pazar çeşitliliğinin artırılması noktasında üçüncü bir gereksinim de; Araştırma Geliştirme merkezlerinin kurulması, ulusal ve uluslararası fonları kullanabilecek Proje ofislerinin hayata geçirilmesi ve son olarak Karabük'ün dış Pazar payını artıracak Dış Ticaret ofislerinin oluşturulmasıdır. Bu çerçevede aşağıdaki tavsiyeler önem arz etmektedir.

- KBÜ Demir Çelik Enstitüsü ile uluslararası sertifikasyon ve ürün geliştirme alanlarında etkin işbirliğine gidilmesi
- Batı Karadeniz Kalkınma Ajansı'nın özel sektöre rehberlik edecek faaliyetlerde bulunması
- Organize Sanayi Bölgesi'ne Ar-Ge ve İnovasyon merkezlerinin kurulması
- Karabük merkezli Batı Karadeniz İhracatçılar Birliğinin oluşturulması

Karabük'ün ihracatını geliştirmesinde dördüncü en önemli sorun kalifiyeli beşeri sermaye noksanlığıdır. Bu açığı kapatabilmek adına, bölgesel mesleki eğitim kurumları tanzim edilmeli, Üniversite-Sanayi İşbirliği çerçevesinde ihtiyaç analizine dayalı müfredat, tez ve staj çalışmalarına ağırlık verilmeli ve ödüllü proje ve burs yarışmalarına kaynak ayrılmalıdır.

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

Karabük'ün ihracatında beşinci bir konu da dış ticaret uygulamalarında karşılaşılan gümrük mevzuatı ve finansal sorunlardır. Bu bağlamda, işlem sürelerinin uzunluğundan kaynaklanan ek maliyetler, beyannamelerde yaşanan sıkıntıların getirdiği maliyetler ve gümrükleme kapasitesinin yeterli düzeyde olmaması ihracatçı ve ihracat yapma potansiyeli yüksek firmalarda caydırıcı bir etki yapmaktadır. Karabük'te faaliyet gösteren finans kuruluşlarında dış ticaret birimlerinin eksikliği bir diğer sorundur. İhracatı geliştirici finans sistemi açısından kredi programlarının çeşitlendirilerek genişletilmesi ve faiz kolaylıklarının sağlanmasına yönelik sorunlar çözüm beklemektedir.

Nihai olarak, Karabük'ün sanayi, turizm ve eğitim yönünden güçlü yönleri dikkate alındığında uluslararası piyasalardan müşteri kazanma potansiyeli yüksek olup, bu avantajı fırsata çevirecek gerekli araştırmaların bir an önce yapılması gerekmektedir. Bu bağlamda, Karabük'ün uluslararası tanınırlığını ve uluslararası ticaretini artırma noktasında Karabük Üniversitesi'nde okuyan yabancı uyruklu öğrenciler önemli fırsatlar sunabilir.

Ek-1

➤ 2008 – 2015 Yılları Arasında Karabük İhracatındaki İlk 10 Ülke

2008		2009	
Fas	2.166.316	Fas	13.605.006
İngiltere	2.109.514	Nijerya	4.038.037
Fildişi Kıyısı	2.013.836	Yemen	3.833.239
Belçika	1.940.410	Suudi Arabistan	3.240.140
Küba	1.670.920	BAE	3.213.569
BAE	1.618.366	Romanya	3.160.341
Fransa	1.592.108	Cezayir	3.127.882
Suriye	1.472.822	Libya	2.549.790
Trinidad ve Tobago	1.270.674	İngiltere	1.950.535
Hollanda	1.269.667	Umman	1.362.001

2010		2011	
Suriye	31.621.220	İran	66.990.431
Fas	24.358.594	Fas	39.242.505
İran	12.745.324	Suriye	21.975.702
Yemen	7.072.532	Brezilya	7.392.532
BAE	4.355.060	Yemen	6.686.993
Cezayir	4.062.514	Romanya	5.609.515
Suudi Arabistan	3.021.690	BAE	5.043.365
Malezya	2.870.080	Angola	4.953.122
Peru	2.819.118	Suudi Arabistan	4.407.387
Romanya	2.706.491	Peru	4.321.116

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

2012		2013	
Fas	43.860.209	Fas	39.848.182
Yemen	15.488.610	BAE	25.276.291
Suriye	12.735.765	İran	24.031.176
İran	10.348.222	Yemen	17.860.016
Brezilya	7.159.223	ABD	17.123.402
Malezya	5.638.413	Brezilya	9.516.079
ABD	5.578.076	Suudi Arabistan	7.698.450
Singapur	3.634.700	Romanya	7.589.663
Suudi Arabistan	3.596.484	Libya	6.388.054
Libya	3.422.326	Malezya	5.329.173

2014		2015	
Fas	74.170.136	Fas	43.301.602
ABD	22.073.586	ABD	16.085.259
İran	19.814.317	Romanya	11.449.526
Romanya	18.930.878	Suudi Arabistan	7.760.128
Libya	13.829.844	Peru	7.146.414
Yemen	11.509.256	Yemen	7.072.499
Peru	10.674.069	BAE	6.996.602
Suudi Arabistan	10.240.512	Bulgaristan	5.118.343
BAE	8.712.796	Uruguay	3.712.344
Bulgaristan	8.498.688	Mısır	3.477.885

Kaynak: Veriler TÜİK'ten alınmıştır

Ek-2

➤ Karabük İlinde 2007 – 2015 Döneminde En Fazla İhracat Yapılan İlk 5 Alt Kalem (Dolar cinsinden)

2007	
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	7.481.570
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	2.184.626
Elektrikli makina ve cihazlar, ses kaydetme-verme, televizyon görüntü-ses kaydetme-verme cihazları, aksam-parça-aksesuarı	1.743.552
Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	1.321.633
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	1.065.316

2008	
Demir ve çelik	18.661.210
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	4.984.846
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	2.160.559
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1.427.247
Demir veya çelikten eşya	1.126.780

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

2009	
Demir ve çelik	50.583.171
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	2.210.179
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	1.825.227
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	977.513
Plastikler ve mamulleri	650.121

2010	
Demir ve çelik	86.255.597
Demir veya çelikten eşya	33.178.901
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	13.331.196
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	3.317.167
Örme giyim eşyası ve aksesuarı	1.145.447

Kaynak: Veriler TÜİK'ten alınmıştır

Ek-2

2011	
Demir ve çelik	134.482.802
Demir veya çelikten eşya	42.225.135
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	38.157.980
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	4.150.427
Seramik mamulleri	1.381.999

2012	
Demir ve çelik	138.194.168
Demir veya çelikten eşya	18.782.648
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	6.985.615
Taş, alçı, çimento, amyant, mika veya benzeri maddelerden eşya	769.503
Deri-saraciye eşyası, eyer-koşum takımları, seyahat eşyası, el çantaları vb mahfazalar, hayvan bağırsağından mamul eşya	392.685

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

2013	
Demir ve çelik	208.430.395
Demir veya çelikten eşya	20.626.986
Hava taşıtları, uzay taşıtları ve bunların aksam ve parçalar	8.704.352
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	8.190.320
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	7.388.006

2014	
Demir ve çelik	260.051.506
Demir veya çelikten eşya	17.845.550
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	7.827.243
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	6.703.403
Eczacılık ürünleri	1.861.572

Kaynak: Veriler TÜİK'ten alınmıştır

Ek-2

2015	
Demir ve çelik	157.232.754
Kazanlar, makinalar, mekanik cihazlar ve aletler, nükleer reaktörler, bunların aksam ve parçaları	5.436.013
Örülmemiş giyim eşyası ve aksesuarı	4.974.287
Demir veya çelikten eşya	3.241.980
Eczacılık ürünleri	1.001.957

KARABÜK TİCARET VE SANAYİ ODASI

